

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

1998

Julkaistu Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1998

N:o 714—716

SISÄLLYS

N:o		Sivu
714	Vaalilaki	1927
715	Laki menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain muuttamisesta	1971
716	Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta	1973

N:o 714

Vaalilaki

Annettu Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1998

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään sen lisäksi, mitä perustuslaissa ja kuntalaissa (365/1995) vaaleista säädetään, miten toimitetaan:

- 1) kansanedustajien vaalit (*eduskuntavaalit*);
- 2) tasavallan presidentin vaali (*presidentinvaali*);
- 3) kunnallisvaalit; ja
- 4) Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit (*europarlamenttivaalit*).

Kunnallisvaaleista Ahvenanmaan maakun-

nassa säädetään maakunnan lainsäädännössä.

2 §

Äänioikeus

Eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa on äänioikeutettu jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta. Presidentinvaalissa äänioikeusikä tulee saavuttaa viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä.

Europarlamenttivaaleissa on äänioikeutettu myös Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jolla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa, jollei hän ole menettänyt äänioikeuttaan europarlamenttivaaleissa siinä valtiossa, jonka kansalainen hän on (*kotivaltio*).

Äänioikeudesta kunnallisvaaleissa säädetään perustuslaissa ja kuntalaissa.

HE 48/1998
PeVM 5/1998
EV 89/1998

Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

3 §

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa ja kelpoisuudesta tasavallan presidentiksi säädetään perustuslaissa sekä vaalikelpoisuudesta kunnallisvaaleissa kuntalaissa. Vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa on voimassa, mitä 164 §:ssä säädetään.

4 §

Vaalitoimitus

Vaalit toimitetaan järjestämällä *ennakkoäänestys* ja *vaalipäivän äänestys*.

5 §

Vaalipiirit eduskuntavaaleissa

Eduskuntavaaleja varten maa on jaettu maakuntajaon pohjalta seuraaviin *vaalipiireihin*:

1) Helsingin vaalipiiri, johon kuuluu Helsingin kaupunki;

2) Uudenmaan vaalipiiri, johon kuuluvat Askolan, Espoon, Hangon, Hyvinkään, Inkoon, Järvenpään, Karjaan, Karjalohjan, Karkkilan, Kauniaisten, Keravan, Kirkkonummen, Lapinjärven, Liljendalin, Lohjan, Loviisan, Myrskylän, Mäntsälän, Nummi-Pusulan, Nurmijärven, Pernajan, Pohjan, Pornaisten, Porvoon, Pukkilan, Ruotsinpyhtään, Sammattin, Sipoon, Siuntion, Tammisaaren, Tuusulan, Vantaan sekä Vihdin kunnat;

3) Varsinais-Suomen vaalipiiri, johon kuuluvat Alastaron, Askaisten, Auran, Dragsfjärdin, Halikon, Houtskarın, Iniön, Kaarinan, Karinaisten, Kemiön, Kiikalan, Kiskon, Korppoon, Koski Tl:n, Kustavin, Kuusjoen, Laitilan, Lemun, Liedon, Loimaan, Loimaan kunnan, Marttilan, Maskun, Mellilän, Merimaskun, Mietoisten, Muurlan, Mynämäen, Naantalın, Nauvon, Nousiaisten, Oripään, Paimion, Paraisten, Perniön, Perttelin, Piikkiön, Pyhärannan, Pöytyän, Raision, Ruskon, Rymättylän, Salon, Sauvon, Someron, Suomensjärven, Särkisalon, Taivassalon, Tarvasjoen, Turun, Uudenkaupungin, Vahdon,

Vehmaan, Velkuan, Västanfjärdin sekä Yläneen kunnat;

4) Satakunnan vaalipiiri, johon kuuluvat Euran, Eurajoen, Harjavallan, Honkajoen, Huittisten, Jämijärven, Kankaanpään, Karvian, Kiikoisten, Kiukaisten, Kodisjoen, Kokenmäen, Kullaan, Köyliön, Lapin, Lavian, Luvian, Merikarvian, Nakkilan, Noormarkun, Pomarkun, Porin, Punkalaitumen, Rauman, Siikaisten, Säkylän, Ulvilan sekä Vampulan kunnat;

5) Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiri, johon kuuluvat Brändön, Eckerön, Finströmin, Föglön, Getan, Hammarlandin, Jomalan, Kumlingen, Kökarin, Lemlandin, Lumparlandin, Maarianhaminan, Saltvikin, Sottungan, Sundin sekä Vårdön kunnat;

6) Hämeen vaalipiiri, johon kuuluvat Artjärven, Asikkalan, Forssan, Hartolan, Hattulan, Hauhon, Hausjärven, Heinolan, Hollolan, Humppilan, Hämeenkosken, Hämeenlinnan, Janakkalan, Jokioisten, Kalvolan, Kärkölän, Lahden, Lammin, Lopen, Nastolan, Orimattilan, Padasjoen, Rengon, Riihimäen, Sysmän, Tammelan, Tuuloksen sekä Ypäjän kunnat;

7) Pirkanmaan vaalipiiri, johon kuuluvat Hämeenkyrön, Ikaalisten, Juupajoen, Kangasalan, Kihniön, Kuhmalahden, Kuoreveden, Kurun, Kylmäkosken, Lempäälän, Luopioisten, Längelmäen, Mouhijärven, Mäntän, Nokian, Oriveden, Parkanon, Pirkkalan, Pälkäneen, Ruoveden, Sahalahden, Suodenniemen, Tampereen, Toijalan, Urjalan, Valkeakosken, Vammalan, Vesilahden, Viialan, Viljakkalan, Vilppulan, Virtain, Ylöjärven sekä Äetsän kunnat;

8) Kymen vaalipiiri, johon kuuluvat Anjalankosken, Elimäen, Haminan, Iitin, Imatran, Jaalan, Joutsenon, Kotkan, Kouvolan, Kuusankosken, Lappeenrannan, Lemin, Luumäen, Miehikkälän, Parikkalan, Pyhtään, Rautjärven, Ruokolahden, Saaren, Savitaipaleen, Suomenniemen, Taipalsaaren, Uukuniemen, Valkealan, Vehkalahden, Virolahden sekä Ylämaan kunnat;

9) Etelä-Savon vaalipiiri, johon kuuluvat Anttolan, Enonkosken, Haukivuoren, Heinäveden, Hirvensalmen, Joroisten, Juvan, Jäppilän, Kangaslammen, Kangasniemen, Kerimäen, Mikkelin, Mikkelin maalaiskunnan, Mäntyharjun, Pertunmaan, Pieksämäen, Pieksämäen maalaiskunnan, Punkaharjun, Puumalan, Rantasalmen, Ristiinan, Savonlinnan, Savonrannan, Sulkavan sekä Virtasalmen kunnat;

10) Pohjois-Savon vaalipiiri, johon kuuluvat Iisalmen, Juankosken, Kaavin, Karttulan, Keitele, Kiuruveden, Kuopion, Lapinlahden, Leppävirran, Maaningan, Nilsian, Piela-veden, Rautalammen, Rautavaaran, Siilinjärven, Sonkajärven, Suonenjoen, Tervon, Tuusniemen, Varkauden, Varpaisjärven, Vehmersalmen, Vesannon sekä Vieremän kunnat;

11) Pohjois-Karjalan vaalipiiri, johon kuuluvat Enon, Ilomantsin, Joensuun, Juuan, Kesälahden, Kiihtelysvaaran, Kiteen, Kontiolahden, Lieksan, Liperin, Nurmeksen, Outokummun, Polvijärven, Pyhäselän, Rääkkylän, Tohmajärven, Tuupovaaran, Valtimon sekä Värtsilän kunnat;

12) Vaasan vaalipiiri, johon kuuluvat Alahärman, Alajärven, Alavuden, Evijärven, Halsuan, Himangan, Ilmajoen, Isojoen, Iso-kyrön, Jalasjärven, Jurvan, Kannuksen, Karijoen, Kaskisten, Kauhajoen, Kauhavan, Kaustisten, Kokkolan, Korsnäsän, Korttesjärven, Kristiinankaupungin, Kruunupyyn, Kuortaneen, Kurikan, Kälviän, Laihian, Lap-
pajärven, Lapuan, Lehtimäen, Lestijärven, Lohtajan, Luodon, Maalahden, Maksamaan, Mustasaaren, Nurmon, Närpiön, Oravaisten, Pedersören kunnan, Perhon, Peräseinäjoen, Pietarsaaren, Seinäjoen, Soinin, Teuvan, Toholammin, Töysän, Ullavan, Uusikaarlepyyn, Vaasan, Vetelin, Vimpelin, Vähäkyrön, Vöyrin, Ylihärman, Ylistaron sekä Ähtärin kunnat;

13) Keski-Suomen vaalipiiri, johon kuuluvat Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan, Jämsän, Jämsänkosken, Kannonkosken, Karstulan, Keuruun, Kinnulan, Kivijärven, Konneveden, Korpi-
lahden, Kuhmoisten, Kyyjärven, Laukaan, Leivonmäen, Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjäveden, Pihtiputaan, Pylkönmäen, Saarijärven, Sumiaisten, Suolahden, Toivakan, Uuraisten, Viitasaaren sekä Äänekosken kunnat;

14) Oulun vaalipiiri, johon kuuluvat Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Hailuodon, Haukiputaan, Hyrynsalmen, Iin, Kaajanin, Kalajoen, Kempeleen, Kestilän, Kii-
mingin, Kuhmon, Kuivaniemen, Kuusamon, Käsämäen, Limingan, Lumijoen, Merijärven, Muhoksen, Nivalan, Oulaisten, Oulun, Oulunsalon, Paltamon, Pattijoen, Piippolan, Pudasjärven, Pulkkilan, Puolan-
gan, Pyhäjoen, Pyhäjärven, Pyhännän, Raahen, Rantsilan, Reisjärven, Ristijärven, Ruu-
kin, Sievin, Siikajoen, Sotkamon, Suomus-

salmen, Taivalkosken, Temmeksen, Tyrnävän, Utajärven, Vaalan, Vihannin, Vuoli-
joen, Yli-Iin, Ylikiimingin sekä Ylivieskan kunnat;

15) Lapin vaalipiiri, johon kuuluvat Enontekiön, Inarin, Kemin, Kemijärven, Keminmaan, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Pellon, Posion, Ranuan, Rovaniemen, Rovaniemen maalaiskunnan, Sallan, Savukosken, Simon, Sodankylän, Ter-
volan, Tornion, Utsjoen sekä Ylitornion kun-
nat.

6 §

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken

Muissa vaalipiireissä kuin Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitaan suhteellisilla vaaleilla yhteensä 199 kansanedustajaa. Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitaan yksi kansanedustaja sillä tavoin kuin siitä jäljempänä säädetään.

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiiri-
en kesken Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta toimitetaan niiden Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella, joilla väestötietojärjestelmän tietojen mukaan on ollut kotikunta Suomessa asianomaisessa vaalipiirissä kuudennen vaalipäivää edeltävän kalenterikuukauden viimeisenä päivänä. Jako toimitetaan jakamalla kunkin vaalipiirin Suomen kansalaisten lukumäärä vaalipiirien yhteenlasketulla Suomen kansalaisten lukumäärällä ja kertomalla saatu luku luvulla 199. Kuhunkin vaalipiiriin tulee laskutoimituksen osoittama kokonaisluku vastaava paikkamäärä. Jos kaikki paikat eivät tule näin jaetuiksi, loput paikat jaetaan vaalipiiri-
en kesken laskutoimituksen osoittamien lukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

Jaon toimittaa valtioneuvosto hyvissä ajoin ennen eduskuntavaaleja antamallaan päätöksellä, joka julkaistaan Suomen säädöskokoel-
massa.

7 §

Vaalipiirit muissa vaaleissa

Presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa maa on yhtenä vaalipiirinä. Näiden vaalien teknisessä toimittamisessa nouda-

tetaan eduskuntavaalien vaalipiirijakoa sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Kunnallisvaaleissa vaalipiirinä on kunta.

8 §

Äänestysalueet

Äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Pääöstä tehtäessä on otettava huomioon seuraavan kalenterivuoden alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan 15 päivänä lokakuuta, jos päätös tehdään viimeistään saman vuoden huhtikuussa. Myöhemmin tehty päätös tulee voimaan 15 päivänä lokakuuta seuraavana vuonna.

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty äänestysalueista tehdyn päätöksen jälkeen, valtuuston tai, jos muutoksesta on päättänyt ministeriö, kunnanhallituksen on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako.

Äänestysalueista tehdystä päätöksestä on heti ilmoitettava maistraatille. Pääöstä noudatetaan lääninoikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, jollei lääninoikeus toisin määrää. Lääninoikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

9 §

Ennakkoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakkoäänestyspaikkoja ovat:

1) asetuksella säädettävät kotimaan yleiset ennakkoäänestyspaikat, joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi;

2) asetuksella säädettävät Suomen edustustot;

3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut kunnan keskusvaalilautakunnan määräämät sosiaalihuollon toimintayksiköt sekä rangaistuslaitokset (*laitos*);

4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomaila, kun ennakkoäänestys kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa toimitetaan.

Lisäksi ennakkoäänestys voidaan jäljem-

pänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (*kotiäänestys*).

Jokaisella äänestysalueella on *vaalipäivän äänestyspaikka*, jonka kunnanhallitus määrää ja viipymättä ilmoittaa maistraatille. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa.

2 luku

Vaaliviranomaiset

10 §

Vaaliasioiden käsittely valtioneuvostossa

Valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

Ennakkoäänestyksestä ulkomaila huolehtii ulkoasiainministeriö siten kuin tässä laissa säädetään.

11 §

Vaalipiirilautakunta

Lääninhallituksen on hyvissä ajoin ennen eduskuntavaaleja asetettava jokaiseen 5 §:ssä tarkoitettuun vaalipiiriin vaalipiirilautakunta. Sen toimikausi kestää, kunnes uusi lautakunta on valittu. Lautakunnan asettaa se lääninhallitus, jonka alueella lautakunnan kokouspaikka on.

Vaalipiirilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä neljä varajäsentä. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkittyjä puolueita. Jäsen tai varajäsen, joka lautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua lautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

Helsingin vaalipiirilautakunta ja Uudenmaan vaalipiirilautakunta pitävät kokouksensa Helsingin kaupungissa, Varsinais-Suomen vaalipiirilautakunta Turun kaupungissa, Satakunnan vaalipiirilautakunta Porin kaupungissa, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakunta Maarianhaminan kaupungissa, Hämeen vaalipiirilautakunta Hämeenlinnan

kaupungissa, Pirkanmaan vaalipiirilautakunta Tampereen kaupungissa, Kymen vaalipiirilautakunta Kouvolan kaupungissa, Etelä-Savon vaalipiirilautakunta Mikkelin kaupungissa, Pohjois-Savon vaalipiirilautakunta Kuopion kaupungissa, Pohjois-Karjalan vaalipiirilautakunta Joensuun kaupungissa, Vaasan vaalipiirilautakunta Vaasan kaupungissa, Keski-Suomen vaalipiirilautakunta Jyväskylän kaupungissa, Oulun vaalipiirilautakunta Oulun kaupungissa ja Lapin vaalipiirilautakunta Rovaniemen kaupungissa.

12 §

Vaalipiirilautakunnan työskentely

Vaalipiirilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos jäsen tai varajäsen on kuollut tai saanut vapautuksen toimestaan, on hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi valittava uusi jäsen tai varajäsen.

Vaalipiirilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Vaalipiirilautakunnan kokouksissa pidetään pöytäkirjaa. Pöytäkirjan ja lautakunnan toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

13 §

Kunnan keskusvaalilautakunta

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudukseen *kunnan keskusvaalilautakunta*.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

Ahvenanmaan maakunnassa toimii kussa-

kin kunnassa kunnan keskusvaalilautakuntana eduskuntavaaleissa, presidentinvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa maakunnassa toimittavia kunnallisvaaleja varten asetettu lautakunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan keskusvaalilautakunnasta tässä laissa säädetään.

14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentely

Kunnan keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Kunnan keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalain 50 §:ssä tarkoitetun hallintotäätönnön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

15 §

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava:

1) kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä

2) laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä ja kotiaäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.

Sekä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenten että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkittyjä puolueita. Kunnallisvaaleissa jäsenten

ja varajäsenten tulee kuitenkin vastaavasti edustaa kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet laitoksissa toimitettavaa ennakköäänestystä varten on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

16 §

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan työskentely

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustajasta säädetään tarkemmin 73 §:ssä. Äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten vaalilautakunta voi ottaa avukseen laskentahenkilökuntaa.

Vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei sovelleta kuntalain 50 §:ssä tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä pöytäkirjan laatisemisesta, tarkastamisesta ja nähtävänä pitämisestä, asian jatkokokoukseen siirtämisestä, kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa, viranhaltijaesittelystä, oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi eikä kunnan taloudesta.

17 §

Vaalitoimitsijat

Ennakköäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakköäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiäänestyksestä huolehtii *vaalitoimitsija*.

Vaalitoimitsijan määräämisestä kotimaan yleiseen ennakköäänestyspaikkaan säädetään asetuksella. Muutoin vaalitoimitsijana on:

1) Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö;

2) suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö;

3) kotiäänestyksessä kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan määräämä vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen.

Ennakköäänestyspaikkaan voidaan tarvittaessa määrätä useita vaalitoimitsijoita. Kunkin yksittäisen kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii kuitenkin vain yksi vaalitoimitsija.

Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi olla vaalitoimitsijana.

3 luku

Äänioikeusrekisteri

18 §

Äänioikeusrekisterin perustaminen ja tiedot

Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (*äänioikeusrekisteri*).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;
- 3) muissa kuin kunnallisvaaleissa 5 §:ssä tarkoitettu vaalipiiri;
- 4) kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 5) äänestysalue;
- 6) äänestyspaikka vaalipäivänä ja sen osoite;
- 7) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 8) muissa kuin kunnallisvaaleissa asuinvaltio, jollei se ole Suomi;
- 9) maistraatti, jonka virka-alueella kotikunta on;
- 10) rekisteriin ottamisen päivämäärä.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpito-kunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Äänioikeutettu kuuluu tällöin valtuuston 8 §:n 1 momentin nojalla niitä äänioikeutettuja varten määräämään äänestysalueeseen, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen äänioikeutetun kohdalle rekisteriin merkitään:

1) kuolintieto, jos äänioikeutettu on kuollut;

2) jos henkilö on merkitty 26 §:ssä säädettyllä tavalla äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, tieto siitä;

3) tiedot mahdollisesta oikaisuvaatimuksesta ja siihen annetuista päätöksistä;

4) tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan.

Europarlamenttivaaleissa Suomessa äänioikeutettu Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen otetaan europarlamenttivaalien äänioikeusrekisteriin, jos hän on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa käyttää äänioikeuttaan europarlamenttivaaleissa Suomessa. Lisäksi edellytetään, että hän ei ole, jos hänellä ilmoituksen jälkeen on ollut jatkuvasti kotikunta Suomessa, peruuttanut ilmoitustaan. Ilmoitus ja sen peruutus on tehtävä maistraatille viimeistään 80. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

19 §

Äänioikeusrekisteriin merkittävät lisätiedot kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa

Kunnallisvaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta, joka ei ole Suomen kansalainen, otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään:

1) tieto kansalaisuudesta;

2) tieto ajasta, jona hänellä yhtäjaksoisesti on ollut kotikunta Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin muun jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen.

Europarlamenttivaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään, tieto kansalaisuudesta, jollei hän ole Suomen kansalainen.

20 §

Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin käyttäminen

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samaa äänioikeusrekisteriä.

21 §

Ilmoituskortti

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa ovat:

1) 18 §:n 2 momentin 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot;

2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24;

3) tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä tai kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus;

4) tiedot vaalipäivästä ja ennakkoäänestyksen ajanjaksosta;

5) kortin lähettäjäksi merkityn maistraatin sekä kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;

6) tieto rekisteristä tai tietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä

7) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskortti laaditaan siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä muussa ennakkoäänestyksessä kuin kotiaäänestyksessä.

Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Väestörekisterikeskus 26 §:n 5 momentin mukaisesti merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi.

Presidentinvaalissa ilmoituskortteja lähetetään äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi, yksi kumpaakin vaalia varten.

22 §

Tiedottaminen Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa

Väestörekisterikeskuksen on hyvissä ajoin ennen kunnallisvaaleja ja europarlamenttivaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille äänioikeuden edellytykset täyttävälle Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille sopivalla tavalla tieto siitä, että

heillä väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulee olemaan vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

23 §

*Äänioikeusrekisterin tietojen
tarkastaminen*

Äänioikeusrekisterin 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä maistraateissa tai puhelimitse maksutta saatavissa niistä ja, sen mukaan kuin Väestörekisterikeskus määrää, myös muissa paikoissa arkipäivinä virka-aikana 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Maistraatit voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Ote annetaan maksutta sille, josta otteesta on tietoja, ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Väestörekisterikeskus tiedottaa virallisessa lehdessä ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla äänioikeusrekisterin tietojen saatavilapidosta sekä siitä, miten oikaisuvaatimus tehdään.

24 §

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen maistraatille viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikuntalaissa tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu maistraatille myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 18 §:n 2 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta. Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina

maistraateissa ja muissa paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

25 §

Maistraatin päätös

Maistraatin on ratkaistava oikaisuvaatimus viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Maistraatin on viipymättä annettava päätös tiedoksi oikaisuvaatimuksen tehneelle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, maistraatin on samalla toimitettava hänelle ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, päätös on julkaistava virallisessa lehdessä.

26 §

Itseoikaisu

Jos Väestörekisterikeskus tai maistraatti katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että jotakuta koskeva merkintä äänioikeusrekisterissä on virheellinen, sillä on viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 25 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asian-

omaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Jos Väestörekisterikeskus on ennen euro-parlamenttivaalien äänioikeusrekisterin tulemista lainvoimaiseksi saanut Euroopan unionin muun jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että äänioikeusrekisteriin otettu äänioikeutettu on otettu siinä valtiossa samojen vaalien vaaliluetteloon, sen on viipymättä huolehdittava siitä, että asianomainen merkitään äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi.

27 §

Valitus lääninoikeuteen

Maistraatin päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja Väestörekisterikeskuksen tai maistraatin 26 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa valittaa lääninoikeuteen. Valitus on tehtävä viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa maistraatille edelleen lääninoikeudelle toimitettavaksi. Valituksen tekemisestä on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Lääninoikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja maistraatille. Jos päätös sisältää sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai häntä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden on lisäksi viipymättä ilmoitettava päätöksestä Väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos lääninoikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on viipymättä toimitettava päätös myös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittää sen 71 §:ssä tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, lääninoikeuden on ilmoitettava siitä Väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Lääninoikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

28 §

Äänioikeusrekisterin lainvoimaisuus

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin tulemista lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos joku on ilmeisen virheellisesti 26 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Väestörekisterikeskus voi poistaa merkinnän lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä lääninoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hän on äänioikeutettu, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

29 §

Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeusrekisteriin merkitään sen mukaan kuin 5 ja 6 luvussa säädetään, milloin ja missä äänioikeutettu on äänestänyt. Merkinnän voi tehdä kotimaassa olevan yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja taikka vaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta tai keskusvaalilautakunnan pyynnöstä maistraatti. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä maistraatti.

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulokset. Tämän jälkeen Väestörekisterikeskus hävittää rekisterissä olevat tiedot.

4 luku

Ehdokasasettelun viranomaistehtävät

30 §

Ehdokasasettelu

Puolueräkisteriin merkittyjen puolueiden (*puolue*) ja äänioikeutettujen perustamien valitsijayhdistysten ehdokkaiden asettamisesta sekä hakemuksesta ehdokaslistan julkaisemiseksi ehdokaslistojen yhdistelmässä ja hakemuksesta ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon (*ehdokashakemukset*) ja hakemusten toimittamisesta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle säädetään II osassa.

31 §

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelee:

- 1) eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta;
- 2) presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa Helsingin vaalipiirilautakunta;
- 3) kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

32 §

Puolueita koskevat ilmoitukset

Oikeusministeriön on viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava ehdokashakemukset käsitteleville viranomaisille, lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakuntaa, ne puolueet, jotka on merkitty puolueräkisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

33 §

Viranomaisen lakimääräiset kokoukset

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää, ja sen jälkeen, jos asioita on käsiteltävänä, 40., 34., 32. ja 31. päivänä en-

nen vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloin, jos asiain käsittely sitä vaatii.

34 §

Asiakirjojen jättämisestä määrääminen ja kuuluttaminen

Viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen määrää, kenelle, minä päivinä ja kellonaikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokkaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava.

Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa sekä julkaistava kunnallisvaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja muissa vaaleissa virallisessa lehdessä.

35 §

Velvollisuus asiakirjojen tarkastamiseen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädetyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädetyin tai määrätyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa säädettyä estettä.

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen asiana ei ole tutkia, miten jäsenäänestys ja ehdokkaiden asettaminen siihen liittyvine menettelyineen puolueessa taikka sen piiri-, perus- tai muussa järjestössä taikka puolueen jäseniä kunnassa edustavassa yhdistyksessä on toimitettu.

36 §

Ehdokashakemusten käsittely ja huomautukset

Ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoinaan tarkastetaan 34. päivänä ennen vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Puolueen, yhteislistan tai yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehelle on viipymättä huomautettava, jos:

1) ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti taikka ehdokashakemukseen ei ole liitetty tässä laissa edellytetyjä asiakirjoja;

2) ehdokashakemusasiakirjoja ei muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä voida pitää lainmukaisina; taikka

3) ehdokkaaksi on asetettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen tai joka on asetettu samoissa vaaleissa ehdokkaaksi kahdella tai useammalla listalla.

37 §

Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.

Eduskuntavaaleissa, kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;

2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys; sekä

3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

Presidentinvaalissa arvotaan ehdokkaiden keskinäinen järjestys ensimmäisessä vaalissa ja ehdokkaat numeroidaan tämän mukaisessa järjestyksessä alkaen numerosta 2. Valtioneuvoston oikeuskanslerin on oltava läsnä arvonnassa. Toisessa vaalissa ehdokkailla on samat numerot kuin ensimmäisessä vaalissa.

38 §

Vaaliasiamiesten toimenpiteet huomautusten johdosta

Vaaliasiamiehillä, joille huomautuksia on tehty, on oikeus viimeistään 32. päivänä en-

nen vaalipäivää ennen kello 16 tehdä niistä johtuvat oikaisut sekä täydentää ehdokashakemusta ja siihen liitettyjä asiakirjoja. Saman ajan kuluessa vaaliasiamiehillä on oikeus tehdä tarvittavia ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, puolueiden vaaliasiamiehillä on oikeus antaa yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

Jos huomautus on tehty 36 §:n 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä, vaaliasiamiehellä on oikeus tämän pykälän 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa poistaa ensin mainitussa lainkohdassa tarkoitettu ehdokas.

39 §

Ehdokashakemusten ratkaiseminen

Määräaikana saapuneet ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoinen käsitellään uudelleen 32. päivänä ennen vaalipäivää pidettävässä kokouksessa. Samalla tehdään päätökset ehdokashakemusten sekä vaaliliittoa ja yhteislistaa koskevien ilmoitusten johdosta.

Ne määräaikana perille toimitetut ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta, joita vastaan huomautuksia ei ole tehty, on hyväksyttävä.

40 §

Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset

Jos 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty ja hyväksyttävää ilmoitusta oikaisusta ei ole annettu tai ilmoitusta kyseisen ehdokkaan poistamisesta tehty määräajassa taikka jos ehdokas on kuollut, ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon. Puolueen, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan vaaliasiamies on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ehdokkaan kuolemasta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle.

Puolueella tai valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, on oikeus peruuttaa ehdokashakemuksensa. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on tehtävä peruutus kirjallisesti ehdokashakemukset

käsittelylle viranomaiselle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Ehdokashakemuksen hyväksymistä koskeva asia on peruutuksen johdosta käsiteltävä uudelleen.

Päätökset tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa tehdään 31. päivänä ennen vaalipäivää pidettävässä kokouksessa ennen ehdokaslistojen yhdistelmän tai presidentinvaalin ehdokasluettelon laatimista.

41 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on laadittava 31. päivänä ennen vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan *ehdokaslistojen yhdistelmä*, jossa on samalle puolelle lehteä painettuna:

1) yhteinen otsikko sen selvittämiseksi, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu; sekä

2) puolueiden ehdokaslistat, yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat.

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Jos puolueita, vaaliliittoja tai yhteislistoja on niin paljon, että niiden ryhmittely vasemmalta oikealle oleellisesti häiritsee yhdistelmän luettavuutta, ne tai osa niistä voidaan ryhmitellä yhdistelmään arvonnalla mukaista järjestystä noudattaen myös allekkain. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat erotetaan riittävän selkeästi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ehdokaslistoista. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistojen alapuolelle tehdään merkintä siitä, että kyseiset puolueet ovat vaaliliitossa.

Puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaiden tiedot merkitään asianomaisen puolueen nimen tai yhteislistan nimityksen alle ryhmi-

teltyinä yhdelle palstalle ylhäältä alaspäin tai, jos se ei ole ehdokkaiden suuren lukumäärän vuoksi tarkoituksenmukaista, kahdelle tai useammalle vierekkäiselle palstalle riveittäin vasemmalta oikealle. Yhteislistaan kuulumattomien ehdokkaiden tiedot merkitään äärimmäiseksi oikealle allekkain numerojärjestyksessä erotettuina selvästi toisistaan.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä muissa kuin kunnallisvaaleissa kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia.

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle ei merkitä nimitystä.

42 §

Presidentinvaalin ehdokasluettelot

Sen jälkeen kun ehdokkaat on ilmoitettu tiedonannolla oikeusministeriölle, Helsingin vaalipiirilautakunta laatii *presidentinvaalin ehdokasluettelon*, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä ehdokaslistojen yhdistelmästä 41 §:ssä säädetään.

Jos presidentinvaalin toinen vaali toimitetaan, Helsingin vaalipiirilautakunta laatii viipymättä toista vaalia varten ehdokasluettelon, johon ehdokkaat on otettava samassa keskinäisessä järjestyksessä ja samoin numeroin kuin heidät oli otettu ensimmäisen vaalin ehdokasluetteloon. Toisen vaalin ehdokasluettelosta on muutoin voimassa, mitä ehdokaslistojen yhdistelmästä 41 §:ssä säädetään.

43 §

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon otetut ehdokkaat (*valtakunnallinen ehdokasrekisteri*).

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on 31. päivänä ennen vaalipäivää huolehdittava siitä, että valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot sekä henkilötunnus.

Ehdokasrekisteristä annetaan maksutta tietoja ehdokkaalle, ehdokkaan asettaneelle puolueelle ja yhteislistalle sekä tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille.

Oikeusministeriö laatii tarvittaessa valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä tulosteen, johon otetaan vaalipiireittäin tai kunnittain kunkin ehdokkaan tiedot henkilötunnusta lukuun ottamatta. Ministeriö huolehtii siitä, että tulostetta toimitetaan tarpeellinen määrä kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä ulkoasiainministeriölle jaettavaksi edelleen ennakkoäänestyspaikkoina oleviin Suomen edustustoihin ja suomalaisiin laivoihin.

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot hävitetään, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

44 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelu ja tiedoksisaattaminen

Vaalipiirilautakunnan tulee toimittaa eduskuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä tarpeellinen määrä:

1) vaalipiirin kuntien keskusvaalilautakunnille jaettavaksi edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimitsijoille sekä vaalipiiriin kuuluvien kuntien kunnanhallituksille;

2) muille vaalipiirilautakunnille jaettaviksi edelleen näiden vaalipiirien kuntien keskus-

vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille;

3) vaalipiirissä ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille; sekä

4) oikeusministeriölle ja ulkoasiainministeriölle jaettavaksi ulkomailla olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille.

Yhdistelmiä on myös pidettävä yleisön saatavana.

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee saattaa kunnallisvaalien ehdokaslistojen yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeuttujen tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja lisäksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Tarpeellinen määrä yhdistelmiä on hyvissä ajoin ennen vaaleja toimitettava kunnanhallitukselle, vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kunnan alueella olevien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Niitä on lisäksi toimitettava ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille. Yhdistelmiä on myös pidettävä kunnan asukkaiden saatavana.

Helsingin vaalipiirilautakunta huolehtii europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmien ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelusta noudattaen soveltuvin osin, mitä 1 momentissa säädetään eduskuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmän jakelusta. Jos presidentinvaalin toisen vaalin ehdokasluetteloa ei todennäköisesti ole mahdollista toimittaa ajoissa ennakkoäänestyspaikkana olevaan Suomen edustustoon tai suomalaiseen laivaan, tulee sinne toimittaa tieto luettelon sisällöstä riittävän luotettavaksi arvioitulla tavalla.

45 §

Muutoksenhakukielto

Tässä luvussa tarkoitettuun viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta ehdokasrekisteristä annettavia tietoja koskevaa päätöstä, ei saa hakea erikseen muutosta.

5 luku

Ennakkoäänestys

46 §

Ennakkoäänestys-oikeus

Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa, ympärivuorokautista hoitoa antavassa tai muussa kunnan keskusvaalilautakunnan ennakkoäänestyspaikaksi määräämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka joka on otettu rangaistuslaitokseen, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa. Suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva äänioikeutettu saa äänestää ennakolta laivassa sen ollessa ulkomailla.

Äänioikeutettu, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa, sen mukaisesti kuin 55 §:ssä säädetään, äänestää ennakolta kotonaan Suomessa siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen.

47 §

Ennakkoäänestyksen ajanjakso

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää.

Ennakkoäänestyksen ajanjakso kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, olla lyhyempi kuin 1 momentissa säädetään.

48 §

Ennakkoäänestysajat

Ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona:

1) kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin paikka on yleisöä varten avoinna, ei kuitenkaan kello 20:n jälkeen, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä

aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;

2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;

3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina;

4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina;

5) kotiaänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanotun ajan päätyttyäkin.

49 §

Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan ennakkoäänestyspaikalla julkipantavin kuulutuksin ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla.

50 §

Ennakkoäänestysasiakirjat

Ennakkoäänestyksessä on käytettävä äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta (*ennakkoäänestysasiakirjat*), jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Lähetekirjeenä käytetään joko 21 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai erillistä lähetekirjelomaketta. Kotiaänestyksessä lähetekir-

jeenä on kuitenkin käytettävä erillistä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta.

51 §

Äänestyslippu

Vaaleissa käytettävä *äänestyslippu* on painettava valkealle paperille. Äänestyslipusta on käytävä selvästi ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava vaalisalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, ja sen sisäpuolelle on painettava otsikko, jossa mainitaan, missä vaaleissa sitä käytetään, sekä lisäksi ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Mitään muita merkintöjä äänestyslipussa ei saa olla.

52 §

Vaalileimasimet

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa ennakkoäänestys- ja äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa vaalileimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Asiakirjojen ja vaalileimasimien toimittaminen

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä ennakkoäänestysasiakirjoja ja lomakkeita äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Näitä asiakirjoja ja lomakkeita on lähetettävä myös ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi ennakkoäänestyspaikkoina oleville Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimia kunnassa olevien

kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja laivojen päälliköille.

Laivan päällikön tulee tilata ennakkoäänestysasiakirjat, lomakkeet äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten ja vaalileimasin ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

54 §

Kotiäänestyksessä läsnä oleva henkilö

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijan on huolehdittava, että hänen lisäkseen kotiäänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tässä tehtävässään ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi toimia tässä tehtävässä.

55 §

Kotiäänestyksen valmistavat toimenpiteet

Kotiäänestykseen oikeutetun on kirjallisesti tai puhelimitse ilmoitettava halukkuudestaan äänestää ennakolta kotonaan viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä tämän valitsema henkilö. Kirjallinen ilmoitus, joka on allekirjoitettava, voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta.

Ilmoituksessa on mainittava:

1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, jos ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;

2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- tai ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan; sekä

3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiäänestyksessä on läsnä 54 §:ssä tarkoitettu henkilö.

Vaaliviranomaisen on, jos se on mahdollista, tarvittaessa poistettava ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että

ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse tieto ainakin kahden tunnin tarkkuudella siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, estyneisyydestä ja uuden käynnin ajankohdasta on viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Jollei äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa, ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ole voitu poistaa tai jos ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, äänestäjälle on annettava 4 momentissa säädetyn tavoin tieto siitä, ettei kotiaänestystä toimiteta.

56 §

Järjestys ennakköäänestyspaikassa

Ennakköäänestyspaikassa ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys ennakköäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriötöntä kulkua ei kotiaänestyksessä voida turvata, vaalitoimitsijan on keskeytettävä äänestys. Keskeyttämisestä ja, jos äänestystä ei voida jatkaa, myös sen lopettamisesta on tehtävä merkintä kotiaänestyksistä pidettävään luetteloon.

57 §

Ennakköäänestyksen aloittaminen ennakköäänestyspaikassa

Äänioikeutetun, joka haluaa äänestää ennakolta, on ilmoitauduttava ennakköäänestyspaikassa vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikun-

nalle. Laitoksessa ennakköäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa ja potilashuoneissa.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Tämän jälkeen hänelle annetaan äänestyslippu, vaalikuori ja lähetekuori sekä tarvittaessa lähetekirjelomake.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua asianomaista vaalia varten laadittuun vaalipiirinsä tai kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään, europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon taikka valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin tai siitä laadittuun tulosteseen.

58 §

Äänestäminen ennakköäänestyksessä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskunta-vaaleissa ja kunnallisvaaleissa sen vaalipiirin tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaaleissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestämisessä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Avustajana ei kuitenkaan saa käyttää vaaleissa ehdokkaana olevaa henkilöä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

59 §

Lähetekirje

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Lähetekirjeessä on oltava äänestäjästä seuraavat tiedot:

- 1) täydellinen nimi;
- 2) henkilötunnus tai syntymäaika, jollei lähetekirjeeseen tehdä 60 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähetekirjeen kuittausmerkintää;
- 3) nykyinen osoite, jos lähetekirjeenä käytetään erillistä lähetekirjelomaketta, johon ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää.

Äänestäjän on allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Kotiaänestyksessä äänestäjän on lisäksi allekirjoitettava kotiaänestyksen lähetekirjelomakkeessa oleva vakuutus siitä, että hänen kykynsä liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

60 §

Ennakkoäänestyksen päättämistoimet

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu tai tettu vaalitoimitsijalle tai laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi ja, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähdessä vaalikuoreen. Suljettu vaalikuori, johon ei saa tehdä mitään merkintöjä, ja allekirjoitettu lähetekirje on tämän jälkeen annettava vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja:

- 1) tarkastaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu;
- 2) tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan; sekä
- 3) tekee lähetekirjeeseen oikeusministeriön määräämällä tavalla merkinnän siitä, että rekisteriin on tehty 2 kohdassa tarkoitettu merkintä (*lähetekirjeen kuittausmerkintä*), jolloin jos äänestys on toimitettu laitoksessa, laitoksen nimi ei saa ilmetä lähetekirjeen kuittausmerkinnästä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa.

61 §

Vaaliviranomaisen toimet ennakkoäänestyksen lopuksi

Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan on allekirjoitettava lähetekirjeeseen todistus siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin ja, jos lähetekirjeeseen ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää, merkittävä siihen myös päiväys ja ennakkoäänestyspaikan nimi tai, jos ennakkoäänestys on toimitettu laitoksessa tai kotiaänestyksenä, asianomaisen kunnan nimi. Kotiaänestyksen vaalitoimitsijan on lisäksi huolehdittava siitä, että 54 §:ssä tarkoitettu kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö merkitsee lähetekirjeeseen nimikirjoituksensa. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

62 §

Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijan sekä vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytystä toimitetaan vastaanottajaksi merkitylle kunnan keskusvaalilautakunnalle. Jos lähetekuori toimitetaan postitse, postin kuljettamisesta ja jakelusta vastaavan on annettava kuittaus kuoren kuljetettavaksi ottamisesta ja huolehdittava siitä, että lähetekuori viedään perille luotettavalla tavalla. Jos vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta luovuttaa lähetekuoren suoraan kunnan keskusvaalilautakunnalle tai sen edustajalle, on kuoren vastaanottamisesta otettava kuittaus.

Suomalaisen laivan vaalitoimitsijan on toimitettava lähetekuori viivytystä ulkoasiainministeriölle tai Suomen edustustolle siinä maassa, jonka satamassa laiva on tai johon se ensiksi saapuu. Suomen edustuston vaalitoimitsijan tai, jos edustusto ei ole ennakkoäänestyspaikkana, edustuston päällikön on huolehdittava siitä, että siellä annettu tai sinne saapunut lähetekuori toimitetaan ulkoasiainministeriölle sen määräämällä tavalla. Ministeriö huolehtii lähetekuoren toimittamisesta viipymättä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle noudattaen soveltuvin osin, mitä 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakkoonäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoonäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoonäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

1) ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;

2) vaalikuori on avonainen taikka siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;

3) lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädettyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt; taikka

4) kotiaänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54 §:ssä tarkoitetun henkilön nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuittausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkinä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määrämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71 §:n 3 momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulostetut vaaliluettelot, merkinä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen kun ennakkoonäänestysasiakirjat on tarkastettu, hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä sekä äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä lasketaan ja saadut luvut merkitään pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa.

64 §

Vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

Muissa kuin kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan on laitettava hyväksytyt vaalikuoret kestävään päällykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määrämällä tavalla ja johon merkitään vaalipiirilautakunnan osoite, lähetuksen sisältö ja lähettäjä. Lähetys on kiireellisesti toimitettava vaalipiirilautakunnalle sen määrämällä tavalla.

Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle ei ole toimitettu vaalikuoria, jotka olisi lähetettävä vaalipiirilautakunnalle, siitä on ilmoitettava vaalipiirilautakunnalle.

65 §

Vaalileimasimien palauttaminen

Ennakkoonäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnassa olevista ennakkoonäänestyspaikoista kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakkoonäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet palautetaan ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

66 §

Muutoksenhakukielto ennakkoonäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

6 luku

Vaalipäivän äänestys

67 §

Vaalipäivän äänestyksen toimittaminen

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaaisesti jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestyksen järjestämisestä kullakin äänestysalueella huolehtii vaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava vaalipäivä ja äänestysalueiden äänestyspaikat tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalipäivästä säädetään II osassa.

68 §

Äänestysaika

Vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotustila on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

69 §

Äänestyspaikka

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten on kullakin äänestysalueella äänestyspaikka, jota varten kunnan on annettava käytettäväksi sopiva huoneisto ja kalusto.

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

70 §

Valmistavat toimenpiteet

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimitamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävänä:

1) sellaiset äänestyskopit äänestysmerkin näiden tekemistä varten, jotka turvaavat vaalilalaisuuden säilymisen;

2) tarpeellinen määrä 51 §:ssä tarkoitettuja äänestyslippuja, 52 §:ssä tarkoitettuja vaalileimasimia ja lomakkeita 79 §:ssä tarkoitettua vaalipöytäkirjaa varten;

3) ehdokaslistojen yhdistelmiä tai presi-

dentinvaalin ehdokasluetteloita, jotka asetetaan nähtäviksi vaalihuoneeseen, odotustilaan ja jokaiseen äänestyskoppiin;

4) sinetöimisvälineet;

5) vaaliluettelo; sekä

6) vaaliurna.

Oikeusministeriö huolehtii äänestyslippujen, vaalipöytäkirjaa varten tarvittavien lomakkeiden, sinetöimisvälineiden ja tarvittaessa myös vaaliurnien toimittamisesta vaalilautakunnille.

71 §

Vaaliluettelot ja niiden toimittaminen

Ennakköäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 *vaaliluettelot* äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Ministeriö voi määrätä, että keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Ministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisinä.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole käyttäneet äänioikeuttaan ennakköäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa ovat otsikkotietoina eduskunta-vaaleissa, presidentinvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiiri ja kaikissa vaaleissa kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa.

Oikeusministeriö voi tarvittaessa erityisestä syystä määrätä, että vaaliluettelot tulostetaan äänioikeusrekisteristä heti rekisterin tultua lainvoimaiseksi ja että ne viipymättä toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalipäivän äänestyksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Vaaliluettelot eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

72 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

73 §

Avustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu *vaaliavustaja*, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun.

Äänestäjällä, joka haluaa käyttää vaalilautakunnan jäsentä avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä, on siihen oikeus, jolle se viivytää äänestystä.

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa.

Henkilö, joka on ehdokkaana asianomaisissa vaaleissa, ei saa olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

74 §

Vaalipäivän äänestyksen aloittaminen

Vaalipäivän äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä, sekä sen jälkeen suljettava urna oikeusministeriön määrämällä tavalla ja avattava päällys, jossa vaalilautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat. Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalipäivän äänestyksen alkaessa

suljettu ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

75 §

Äänestämään ilmoittautuminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava äänestysalueensa äänestyspaikassa vaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

76 §

Äänestäminen vaalipäivänä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskunta-vaaleissa ja kunnallisvaaleissa sen vaalipiirin tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa siten, että vaalisalaisuus säilyy.

77 §

Äänestämisen päättämistoimet

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, on annettava äänestyslippu taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi. Leima on lyötävä keskelle taitetun äänestyslipun kääntöpuolta. Äänestäjän on sen jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurnaun.

Vaalilautakunta tekee vaaliluettelon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin silloin, kun se on vaalilautakunnan käytettävissä.

78 §

*Vaalipäivän äänestyksen päättäminen
ja alustava ääntenlaskenta*

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päätyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitätöimiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (*alustava ääntenlaskenta*).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaotteleminen ja laskeminen keskeytyksellä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestävään päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

79 §

Vaalipöytäkirja

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään *vaalipöytäkirjaa*, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päätyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalilautakunnan jäsenet;
- 3) vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsemat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä;
- 5) annettujen äänestyslippujen kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kussakin ryhmässä, joihin ne 78 §:n 2 momentin mukaisesti on jaoteltu;

6) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; sekä

7) äänestyslippuja jaoteltaessa ja laskettaessa saapuvilla olleet puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen vaaliasiamiehet tai heidän valtuuttamansa henkilöt sekä muut läsnä olleet henkilöt, joilla on ollut siihen oikeus.

Pöytäkirjaan merkitään kunnallisvaaleissa myös ne kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret niiden vähäisen määrän vuoksi sen mukaisesti kuin 86 §:ssä säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaant pantujen äänestyslippujen lukumäärä.

Pöytäkirjaan on liitettävä vaalilautakunnalle annetut 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen vaaliasiamiesten valtuuttamien henkilöiden valtakirjat.

Lopuksi pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin sekä suljetaan liitteineen päällykseen, johon merkitään 81 §:n 1 momentissa tai 82 §:n 2 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

80 §

*Tiedottaminen alustavan ääntenlaskennan
tuloksesta*

Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla.

81 §

*Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan
toimittaminen vaalilautakunnista*

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä viipymättä vietävä äänestysliput sisältävä lähetys ja vaalipöytäkirjan sisältävä lähetys kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa vaalipiirilautakunnalle.

Vaalipiirilautakunta ja kunnan keskusvaalilautakunta voivat määrätä myös lähetyksen muunlaisesta toimittamisesta.

82 §

*Pienten äänestysalueiden
äänestysliput*

Jos äänioikeusrekisterissä kunnan jonkin äänestysalueen kohdalla on vähemmän kuin 120 äänioikeutettua, kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuuden turvaamiseksi hyvissä ajoin ennen vaaleja määrättävä, että tällaisen äänestysalueen ja kunnan jonkin toisen äänestysalueen äänestyslippuja ei tarkasteta vaalilautakunnassa vaan kunnan keskusvaalilautakunnassa. Keskusvaalilautakunnan on muissa kuin kunnallisvaaleissa ilmoitettava viipymättä päätöksestään vaalipiirilautakunnalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalilautakuntien on sen jälkeen, kun äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen on otettu vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettu, suljettava äänestysliput kestävään päällykseen oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä. Lähetys toimitetaan viipymättä keskusvaalilautakunnalle. Vaalipöytäkirjaan tehdään menettelystä johtuvat merkin-

nät. Kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä vaalisalaisuus säilyttäen yhdistettävä 1 momentissa tarkoitetuilta vaalilautakunnilta saamansa äänestysliput ja laskettava niiden lukumäärä. Sen jälkeen äänestysliput on tarkastettava ja laskettava. Tästä on laadittava tarpeelliset tiedot sisältävä pöytäkirja, joka on liitettävä yhteen mainittujen äänestysalueiden vaalipöytäkirjojen kanssa. Muissa kuin kunnallisvaaleissa äänestysliput on suljettava päällykseen siten kuin 78 §:n 4 momentissa säädetään ja äänestysliput ja pöytäkirjat sisältävät lähetykset on toimitettava vaalipiirilautakunnalle sen määräämällä tavalla.

83 §

Muutoksenhakukielto vaaliviranomaisen päätökseen

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

7 luku

**Vaalien tuloksen laskenta
ja vahvistaminen**

84 §

*Tuloksen laskennasta vastaavat
viranomaiset*

Ennakkoäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta ja vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslaskennasta huolehtii kokouksissaan:

- 1) eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiirilautakunta;
- 2) kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

85 §

Äänestyslipun mitättömyys

Äänestyslippu on mitätön, jos:

- 1) vaalikuoreissa on useampi tai muutakin kuin yksi äänestyslippu;
- 2) vaalikuori on avonainen taikka siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;
- 4) äänestyslippua ei ole leimattu;
- 5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
- 6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka
- 7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

86 §

Ennakkoäänten laskenta

Ennakkoäänestyksessä annettujen vaalikuorissa olevien äänestyslippujen tarkasta-

minen voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisin kello 15 tai erityisestä syystä lautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12. Mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Jos hyväksyttyjä vaalikuoria on kunnallisvaaleissa enintään 25, on kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen yhdessä vietävä vaalikuoret avaamattomina ennen vaalipäivän äänestyksen päättymistä johonkin kunnassa olevaan äänestyspaikkaan, jossa vaalikuoret on avattava ja äänestysliput vaalilalaisuus säilyttäen taitettuina pudotettava vaaliurna.

87 §

Äänten tarkastuslaskenta

Vaalien jälkeisenä päivänä kello 9 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 3 momentissa tarkoitettuja kunnan keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput on luettava ehdokkaiden hyväksi ja mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelipoinen tai on kuollut taikka on europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan

saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

89 §

Vaalien tuloksen laskentatapa

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan *vertausluvut* siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

90 §

Arvan käyttö

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

91 §

Vaalien tuloksen määrittäminen eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa

Vaalien tuloksen määrittämiseksi eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa kirjoitetaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjas-

ta valitaan sarjan alusta alkaen niin monta ehdokasta kuin vaalipiirissä on valittava edustajia tai kunnassa valtuutettuja.

92 §

Kansanedustajien varaedustajat

Kansanedustajan varaedustaja määrätään siten, että varaedustajaksi tulee ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä puolueesta tai yhteislistasta taikka, jos on muodostettu vaaliliitto, ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä vaaliliitosta, johon valittu kuului.

Jollei edustajalle muutoin saada varaedustajaa, varaedustajaksi tulee se valitsematta jäänyt ehdokas, jonka nimi on ensimmäisenä 91 §:ssä tarkoitetussa nimisarsjassa.

Jos varaedustaja tulee edustajaksi tai muutoin poistuu, vaalipiirilautakunnan tulee määrätä edustajalle uusi varaedustaja noudattaen, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

Jos Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä edustajanpaikka tulee avoimeksi eikä 1 tai 2 momentissa tarkoitettua varaedustajaa ole, vaalipiirissä on viipymättä toimitettava uudet eduskuntavaalit. Oikeusministeriö määrää vaalien ajan ja kuuluttaa sen. Ennakkoäänestys toimitetaan vain Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä.

93 §

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutetut siten kuin kuntalain 11 §:ssä säädetään.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja kuntalain 11 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, jää varavaltuutettujen määrä vajaaksi.

94 §

Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen

Vaalipiirilautakunta vahvistaa vaalien tu-

loksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Vaalipiirilautakunnan on julkaistava vaalien tulos valitusosoituksineen tiedoksipanolle lautakunnassa ja ilmoitettava tiedoksipanossaan myös, kuka on kunkin valitun varaedustaja, sekä laadittava viipymättä kullekin valitulle valtakirja ja toimitettava valtakirjat viipymättä eduskuntaan annettaviksi valituille.

Vaalipiirilautakunnan tulee heti antaa tieto vaalin tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla sekä lisäksi lääninhallitukselle ja vaalipiirin kuntien keskusvaalilautakunnille sekä ilmoitettava tulos ja valittujen vertausluvut ja äänimäärät niitä puolueita edustavissa, vaalipiirissä eniten leviävissä sanomalehdissä, joista ehdokkaita on valittu.

95 §

Kunnallisvaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä:

1) julkaistava vaalien tulos laittamalla sen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksineen kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle seitsemän päivän ajaksi;

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään valtuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi; sekä

3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.

96 §

Presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeamisesta presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa sekä näiden vaalien tuloksen laskentatavasta, määräämisestä, vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta säädetään II osassa.

97 §

Europarlamentin jäsenen varajäsen

Euroopan parlamentin jäseneksi valitun varajäsenen määräämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kansanedustajan varaedustajasta 92 §:ssä säädetään.

98 §

Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan

Kun vaalien tulos on vahvistettu, tuloksen vahvistavan viranomaisen on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka edustajanpaikan joutuessa avoimeksi varaedustajina tulevat valittujen tilalle tai jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä ja arvonsa, ammattinsa tai toimensa sekä, kunnallisvaaleja lukuun ottamatta, kotikuntansa samoin kuin hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä.

99 §

Asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttäminen

Jos äänestyslippujen laskenta tai käsittely keskeytetään, kaikki äänestysliput ja laskelmat on säilytettävä siten, ettei kukaan ulkopuolinen saa niitä käsiinsä.

Vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen äänestysliput ja kappale ehdokaslistojen yhdistelmää tai presidentinvaalin ehdokasluetteloa on pantava päilykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määräämällä tavalla. Ne on säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vastaavat vaalit on toimitettu. Laskelmat on säilytettävä pöytäkirjan liitteenä. Hallussaan olevat asiakirjat ja vaaleissa käytetyt tarvikkeet vaalipiirilautakunnan on luovutettava lääninhallitukselle säilytettäväksi.

8 luku

Muutoksenhaku

100 §

Valituksen kohde

Päätökseen, jolla vaalien tulos on vahvis-

tettu, saa hakea muutosta valittamalla sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

Presidentinvaalin ensimmäisen ja toisen vaalin tuloksen vahvistamista koskeviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

101 §

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta päätös loukkaa, sekä jokaisella vaaleissa ehdokkaana olleella henkilöllä ja ehdokashakemuksen antaneella puolueella ja yhteislistalla sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

- 1) jokainen asianomaisessa vaalipiirissä tai kunnassa äänioikeutettu henkilö; ja
- 2) kunnallisvaaleissa kunnan jäsen.

102 §

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valitus tehdään toimivaltaiselle lääninoikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Uudenmaan lääninoikeudelle.

Valitusmenettelystä ja valituksen käsittelystä on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valitus on käsiteltävä kiireellisesti.

103 §

Valitusviranomaisen päätös

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

Jos vaalipiirilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta on vaalien tulosta laskiessaan tai vahvistaessaan menetellyt lainvastaisesti ja lainvastaisuus on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava.

104 §

Päätöksen tiedoksianto

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa lääninoikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, asianomaiselle vaalipiirilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä oikeusministeriölle. Lisäksi päätöksestä on viipymättä kuulutettava yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

Kunnallisvaaleissa lääninoikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, kunnanhallitukselle ja kunnan keskusvaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava lääninoikeuden päätös viipymättä tiedoksi myös kunnan jäsenille asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

105 §

Jatkovalitus

Lääninoikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä kunnallisvaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon silloin, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksi antamisesta ja kuuluttamisesta on voimassa, mitä lääninoikeuden päätöksestä 104 §:ssä säädetään.

106 §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Jos vaalit valituksen johdosta määrätään

uusittaviksi, on uusittavien vaalien vaalipäivä:

1) eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun valitusviranomaisen päätös on saanut lainvoiman;

2) kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan määräämänä sunnuntaina.

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumotuissa vaaleissa. Jos kunnan keskusvaalilautakunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt, vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tullut keskusvaalilautakunta.

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa äänestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslistojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa, jollei valitusviranomaisen päätöksessään toisin määrää. Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteriin otetuille lähetetään uusi ilmoituskortti. Ennakkoäänestys toimitetaan vain siinä vaalipiirissä tai kunnassa, jota määräys vaalien uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toimittamisesta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä varsinaisista vaaleista säädetään.

Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet edustajat tai valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusittavien vaalien tulos on vahvistettu.

Uusittavien eduskuntavaalien tuloksesta on heti ilmoitettava eduskunnalle ja uusittavien kunnallisvaalien tuloksesta asianomaisen kunnan valtuustolle.

II OSA

VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eduskuntavaalit*Eduskuntavaalien ajankohta*

107 §

Vaalipäivä

Eduskuntavaalien vaalipäivä on maaliskuun kolmas sunnuntai.

Jos tasavallan presidentti on määrännyt toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit, näiden vaalien vaalipäivä on, sen mukaan kuin pre-

sidentti määrää, aikaisintaan ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua ja viimeistään ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua siitä, kun määräys uusien vaalien toimittamisesta julkaistiin.

Kun tasavallan presidentti on antanut määräyksen uusien vaalien toimittamisesta, siitä on viipymättä tiedotettava sen lisäksi, mitä 67 §:n 3 momentissa säädetään, ainakin Suomen diplomaattisissa ja lähetetyn konsulin johtamissa edustustoissa julkipantavin ilmoituksin ja tarvittaessa muullakin sopivalta tavalla.

Ehdokasasettelua koskevat yleiset säännökset

108 §

Oikeus asettaa ehdokkaita

Eduskuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastaavalla tavalla muodostaa yhteislistaa.

109 §

Ehdokkaiden enimmäismäärä

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla voi olla kussakin vaalipiirissä enintään 14 ehdokasta kansanedustajiksi. Jos vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 kansanedustajaa, ehdokkaita voi kuitenkin olla enintään niin monta kuin vaalipiiristä valitaan edustajia.

110 §

Ehdokkaiden asettaminen ja enimmäismäärä Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä

Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä on valitsijayhdistyksellä, jonka vähintään 30 vaalipiirin äänioikeutettua on seuraavia eduskuntavaaleja varten perustanut, oikeus asettaa ehdokas kansanedustajaksi. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus

muodostaa yhteislistaa. Yhteislistan ehdokkaita saa olla enintään neljä.

Muutoin on Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitsijayhdistyksen perustamisesta, valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksesta, yhteislistan muodostamisesta ja ilmoituksen antamisesta yhteislistasta sekä ehdokasasetteluun liittyvistä viranomaistehtävistä soveltuvin osin voimassa, mitä näistä asioista tässä laissa säädetään.

111 §

Kielto olla ehdokkaana useammalla listalla

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja ainoastaan yhdessä vaalipiirissä.

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen

112 §

Jäsenäänestys

Ehdokkaiden asettamista varten puolueen on toimitettava vaalipiirissä salainen ja yhtäläiseen äänioikeuteen perustuva jäsenäänestys, johon ovat oikeutetut ottamaan osaa vaalipiirissä asuvat puolueen ja sen perusjärjestöjen henkilöjäsenet.

Jäsenäänestys ei kuitenkaan ole pakollinen, jos siihen on nimetty enintään niin monta henkilöä kuin puolueella on oikeus asettaa ehdokkaita vaalipiirissä.

113 §

Puolueen sääntöjen soveltaminen jäsenäänestyksessä

Jäsenäänestys on toimitettava ja ehdokkaat asetettava puolueen sääntöjen mukaisesti. Siltä osin kuin puolueen säännöissä ei ole määräyksiä jäsenäänestyksestä tai ehdokkaiden asettamisesta, niistä on voimassa, mitä tässä laissa säädetään.

114 §

Henkilöiden nimeäminen jäsenäänestykseen

Oikeus nimetä henkilöitä jäsenäänestyk-

seen on vaalipiirissä toimivalla puolueeseen kuuluvalla yhdistyksellä, jossa on vain henkilöjäseniä (*perusjärjestö*). Päätöksen nimeämisestä tekee perusjärjestön päätösvaltaa käyttävä toimielin tai sen valtuuttamana perusjärjestön hallitus.

Jäsenäänestykseen on myös otettava henkilö, jonka vähintään 15 vaalipiirin alueella toimivaan samaan perusjärjestöön kuuluvaa jäsentä on siihen kirjallisesti nimennyt. Henkilön voi nimetä myös vähintään 30 jäsentä, jotka saavat kuulua vaalipiirin alueella toimiviin eri perusjärjestöihin. Perusjärjestön jäsen voi yhtyä vain yhteen tässä momentissa tarkoitettuun esitykseen.

Jäsenäänestykseen ei saa nimetä henkilöä, joka ei ole antanut siihen kirjallista suostumustaan.

115 §

Äänioikeus jäsenäänestyksessä

Äänioikeus jäsenäänestyksessä on puolueen ja sen perusjärjestön jäsenillä, jotka viimeistään vaalipäivänä täyttävät 18 vuotta.

Perusjärjestön jäsen saa äänestää vain yhden yhdistyksen jäsenenä.

116 §

Päätös ehdokkaiden lukumäärästä ja asettamisesta

Ehdokkaiden lukumäärästä ja asettamisesta päättää puolueen piirijärjestönä vaalipiirissä toimiva yhdistys (*piirijärjestö*). Päätöksen tekee piirijärjestön päätösvaltaa käyttävä toimielin tai sen valtuuttamana piirijärjestön hallitus.

Ehdokkaiksi on asetettava jäsenäänestyksessä eniten ääniä saaneet henkilöt. Jollei jäsenäänestystä 112 §:n 2 momentissa mainitusta syystä ole toimitettu, ehdokkaiksi on asetettava jäsenäänestykseen nimetyt henkilöt tai osa heistä.

117 §

Muutosoikeus

Jäsenäänestyksen tuloksesta saadaan puolueen hallituksen suostumuksella poiketa enintään yhdellä neljäsosalla niiden henkilöiden määrästä, jotka puolue asettaa ehdokkaikseen (*muutosoikeus*). Tällöinkin on vä-

hintään puolet puolueen ehdokkaista asetettava jäsenäänestyksessä eniten ääniä saaneista henkilöistä.

Muutosoikeutta käytettäessä jäsenäänestyksen tulokseen ei lueta henkilöä, jota vaalikelpoisuuden puuttumisen, kieltäytymisen tai muun sellaisen syyn vuoksi ei voida asettaa ehdokkaaksi.

118 §

Jäsenäänestyksestä sopiminen piirijärjestöjen kesken

Jos puolueessa on kaksi tai useampia piirijärjestöjä samassa vaalipiirissä, niiden on sovitettava, miten jäsenäänestys tai jäsenäänestykset vaalipiirissä toimitetaan ja puolueen ehdokkaat asetetaan. Jos piirijärjestöt eivät voi sopia asiasta, puolueen hallitus ratkaisee asian.

Valitsijayhdistyksen perustaminen

119 §

Valitsijayhdistyksen jäsenten määrä ja perustamisasiakirjan laatiminen

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi eduskuntavaaleja varten tarvitaan vähintään 100 saman vaalipiirin äänioikeutettua henkilöä.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päiväty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

1) maininta siitä, mitkä eduskuntavaalit ovat kyseessä;

2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta;

3) jokaisen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;

4) jokaisen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisessa vaalipiirissä äänioikeutettu;

5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, vaalipiirilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus eduskuntavaaleissa

120 §

Vaaliasiamiehet

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaalipiirissä vaaliasiamies (*puolueen vaaliasiamies* ja *valitsijayhdistyksen vaaliasiamies*) ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneitten valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan *yhteislistan vaaliasiamiehenä* ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla vaalipiirilautakunnan eikä kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikeuden tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvin osin voimassa hänen varamiehestään.

Puolueen on viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava vaalipiirilautakunnalle puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

121 §

Ehdokashakemuksen jättäminen

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus vaalipiirilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

122 §

Puolueen ehdokashakemus

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa

on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi; ja

- 2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan edustajantoimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi eikä ehdokkaaksi toisessa vaalipiirissä.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

123 §

Ilmoitus vaaliliitosta

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus vaalipiirilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

124 §

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 122 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;

- 2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan edustajantoimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi eikä ehdokkaaksi toisessa vaalipiirissä; ja

3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

125 §

Ilmoitus yhteislistasta

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoituksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehen nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana ”yhteislista”. Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävästi tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen voi aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jonka käyttämiseen yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolurekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Kansanedustajan valtakirja

126 §

Valtakirjan kaava

Kansanedustajan valtakirja on näin kuuluva:

”Eduskuntavaaleissa, jotka . . . päivänä . . . kuuta . . . toimitettiin . . . vaalipiirissä, on . . . asuva — — valittu olemaan edustajana valtiopäivillä tästä päivästä alkaen, kunnes seuraavat eduskuntavaalit on toimitettu.

Tämä todistus on edustajan valtakirjana.”

Paikka ja aika.

Jos edustajanpaikka on joutunut avoimeksi, vaalipiirilautakunta antaa valtakirjan sille, joka 92 §:n mukaan tulee pois jääneen edustajan tilalle. Tässä tapauksessa valtakirja on näin kuuluva:

”Sitten kun . . . päivänä . . . kuuta . . . vaalipiirissä toimitetuissa eduskuntavaaleissa — — on valittu olemaan edustajana valtiopäivillä . . . päivästä . . . kuuta . . . alkaen, kunnes seuraavat eduskuntavaalit toimitettaisiin, mutta edustajanpaikka hänen jälkeensä on tullut avoimeksi, tulee vaalilain mukaan . . . asuva — — hänen sijaansa eduskunnan jäseneksi.

Tämä todistus on edustajan valtakirjana.”

Paikka ja aika.

Jos edustaja on valittu jäseneksi Euroopan parlamenttiin, vaalipiirilautakunta antaa valtakirjan sille, joka perustuslain mukaan tulee viimeksi mainitun toimen hoitamisen ajaksi edustajan tilalle edustajantointa hoitamaan. Tämä valtakirja kuuluu seuraavasti:

”Sitten kun . . . päivänä . . . kuuta . . . vaalipiirissä toimitetuissa eduskuntavaaleissa — — on valittu olemaan edustajana valtiopäivillä . . . päivästä . . . kuuta . . . alkaen, kunnes seuraavat eduskuntavaalit toimitettaisiin, ja kun hänet on . . . päivänä . . . kuuta . . . Suomessa toimitetuissa europarlamenttivaaleissa valittu toimimaan jäsenenä Euroopan parlamentissa ja hänen edustajantointensa hoitaminen tämän johdosta keskeytyy, tulee perustuslain ja vaalilain mukaan . . . asuva — — hänen varaedustajanaan hänen sijaansa edustajantointa hoitamaan siksi ajaksi kun edustaja hoitaa tointa jäsenenä Euroopan parlamentissa.

Tämä todistus on edustajan varaedustajan valtakirjana.”

Paikka ja aika.

10 luku

Presidentinvaali*Presidentinvaalin ajankohta*

127 §

Vaalipäivä

Presidentinvaalin ensimmäisen vaalin vaalipäivä on tammikuun kolmas sunnuntai kuudentena vuotena sen vuoden jälkeen, jona tasavallan presidentti viimeksi ryhtyi toimiensa.

Jos toinen vaali on toimitettava, sen vaalipäivä on ensimmäistä vaalia seuraava kolmas sunnuntai.

Jos on ryhdyttävä toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi sen johdosta, että presidentti, presidentiksi valittu tai presidenttiehdokas on tullut pysyvästi estyneeksi tai kuollut, valtioneuvoston Suomen säädöskoelmassa julkaistavalla päätöksellä säädetään siitä mahdollisimman pian seuraavasta sunnuntaista, jolloin presidentinvaali on toimitettava.

Ehdokasasettelu presidentinvaalissa

128 §

Oikeus asettaa ehdokas

Presidentinvaalissa voi ehdokkaan asettaa:

1) puolue, jonka ehdokaslistalta on viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa valittu vähintään yksi kansanedustaja;

2) vähintään 20 000 äänioikeutettua, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, vaalipiirilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokkaan asettamiseen oikeutettu puolue tai valitsijayhdistys saa asettaa vain yhden ehdokkaan. Puolueilla ja valitsijayhdistyksillä voi olla sama ehdokas. Yhteisen ehdokkaan asettamiseksi ei perusteta vaaliliittoja eikä muodosteta yhteislistoja.

Asetettu ehdokas on ehdokkaana koko maassa.

129 §

Puolueen ehdokkaan asettaminen

Puolueen ehdokas valitaan jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet turvavalla tavalla siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään.

130 §

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

1) maininta siitä, mikä presidentinvaali on kyseessä;

2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta;

3) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Perustamisasiakirjaan tulee liittää vähintään 20 000 äänioikeutetun jäsenen allekirjoittamat kannattajakortit, joissa tulee olla:

1) ilmoitus siitä, että äänioikeutettu haluaa asettaa kortissa mainitun henkilön ehdokkaaksi presidentinvaaliin;

2) äänioikeutetun nimi, syntymäaika ja osoite;

3) äänioikeutetun vakuutus, että hän on äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa;

4) päiväys, joka ei saa ehdokashakemuksen jättämiselle varatun määräajan päättymispäivänä olla vuotta vanhempi;

5) valtuutus tietyille henkilölle toimia valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja toiselle toimia tämän varamiehenä sekä vaaliasiamiehen ja varamiehen yhteystiedot.

Jokaisessa saman hakemuksen liitteenä olevassa kannattajakortissa on vaaliasiamieheksi ja varamieheksi valtuutettava samat henkilöt.

Ehdokashakemus presidentinvaalissa

131 §

Vaaliasiamiehet

Kullakin ehdokkaan asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies.

Puolueen vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla vaalipiirilautakunnan eikä kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikeuden tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvin osin voimassa hänen varamiehestään.

Puolueen ja valitsijayhdistyksen on viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava Helsingin vaalipiirilautakunnalle puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

132 §

Ehdokashakemuksen jättäminen

Hakemus ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon on puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen annettava Helsingin vaalipiirilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

133 §

Puolueen ehdokashakemus

Puolueen ehdokashakemuksessa on oltava:

1) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; Etunimen rinnalla tai sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; Ehdokkaasta ei saa ehdokashakemuksessa olla muita tietoja, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi; ja

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi sekä suostumus ottaa vastaan presidentintoimi.

Puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen henkilöiden on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus.

134 §

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksessa on oltava:

1) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; Etunimen rinnalla tai sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; Ehdokkaasta ei saa ehdokashakemuksessa olla muita tietoja, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi; ja

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet

asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi sekä suostumus ottaa vastaan presidentintoimi.

Ehdokashakemukseen on liitettävä 130 §:ssä tarkoitetut valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja ja kannattajakortit.

Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet kannattajakortit.

135 §

Tiedonanto ehdokkaista

Helsingin vaalipiirilautakunta ilmoittaa asetetut ehdokkaat tiedonannolla oikeusministeriölle. Ilmoitus on tehtävä heti, kun ehdokkaiden keskinäinen järjestys on 37 §:n 1 ja 4 momentin mukaisesti määrätty tai, jos 36 §:n 3 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty, viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää. Ministeriön on julkaistava lautakunnan tiedonanto viipymättä Suomen säädöskokoelmassa.

136 §

Ainoan ehdokkaan valinta presidentiksi

Jos määräajassa on asetettu vain yksi ehdokas presidentiksi, hän tulee valituksi ilman vaalia. Helsingin vaalipiirilautakunnan on viipymättä ilmoitettava asiasta valtioneuvostolle. Todettuaan ehdokkaaksi asetetun henkilön tulevan valituksi tasavallan presidentiksi valtioneuvosto ilmoittaa tästä hänelle kirjallisesti ja antaa asiasta kuulutuksen, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Ensimmäinen vaali

137 §

Vaalipiireissä annetut äänet

Vaalipiirilautakunta vahvistaa 3. päivänä ensimmäisen vaalin vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan ne äänimäärät, jotka kukin ehdokas on ensimmäisessä vaalissa saanut vaalipiirissä, sekä ilmoittaa viipymättä oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsingin vaalipiirilautakunnalle näin vahvistetut äänimäärät ja vaalissa annettujen äänten määrän.

138 §

Presidentin valituksi tuleminen

Saatuaan 137 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikilta vaalipiirilautakunnilta Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa viipymättä ensimmäisessä vaalissa koko maassa kullekin ehdokkaalle annettujen äänten lopullisen määrän ja vaalissa annettujen äänten kokonaismäärän sekä ilmoittaa ne valtioneuvostolle.

Jos ensimmäisessä vaalissa joku ehdokas on koko maassa saanut enemmän kuin puolet annetuista äänistä, valtioneuvosto toteaa, että hän on hallitusmuodon nojalla tullut valituksi tasavallan presidentiksi, ja ilmoittaa tästä hänelle kirjallisesti sekä antaa presidentinvaalin tuloksesta kuulutuksen, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Kuulutuksessa on myös mainittava kunkin ehdokkaan presidentinvaalissa koko maassa saamien äänten määrä ja vaalissa annettujen äänten määrä.

139 §

Toista vaalia koskeva kuulutus

Jollei kukaan ehdokkaista ole saanut enemmistöä annetuista äänistä eikä presidentti tämän johdosta ole tullut ensimmäisessä vaalissa valituksi, valtioneuvoston on 4. päivänä vaalipäivän jälkeen annettava ensimmäisen vaalin tuloksesta kuulutus, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Kuulutuksessa on mainittava kunkin ehdokkaan ensimmäisessä vaalissa koko maassa saama äänimäärä. Siinä on myös mainittava, että presidentin valitsemiseksi on hallitusmuodon mukaan toimitettava toinen vaali sekä ketkä kaksi ehdokasta ovat presidenttiehdokkaina toisessa vaalissa ja mitkä numerot ehdokkailla 42 §:n 2 momentin mukaan on.

Toinen vaali

140 §

Äänestyslippu

Toisessa vaalissa äänestyslippu on erivärinen kuin ensimmäisessä vaalissa.

141 §

Vaalipiireissä annetut äänet

Vaalipiirilautakunta vahvistaa 3. päivänä toisen vaalin vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan ne äänimäärät, jotka kumpikin ehdokas on toisessa vaalissa saanut vaalipiirissä, sekä ilmoittaa oikeusministeriön määräämällä tavalla viipymättä Helsingin vaalipiirilautakunnalle näin vahvistetut äänimäärät ja vaalissa annettujen äänten määrän.

142 §

Presidentin valituksi tuleminen

Saatuaan 141 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikilta vaalipiirilautakunnilta Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa viipymättä toisessa vaalissa koko maassa kummallekin ehdokkaalle annettujen äänten lopullisen määrän ja ilmoittaa näin vahvistetut äänimäärät heti valtioneuvostolle.

Valtioneuvosto toteaa 4. päivänä toisen vaalin vaalipäivän jälkeen, kumpi ehdokkaista on saanut toisessa vaalissa enemmän ääniä ja tullut hallitusmuodon nojalla valituksi tasavallan presidentiksi. Vaalin tuloksen todettuaan valtioneuvosto ilmoittaa tästä presidentiksi valitulle sekä antaa presidentinvaalin tuloksesta kuulutuksen, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa. Kuulutuksessa on mainittava kummankin ehdokkaan toisessa vaalissa koko maassa saamien äänten määrä.

Vaalimenettelyn uudelleen aloittaminen

143 §

Presidenttiehdokkaan tai presidentiksi valitun pysyvä estyneisyys tai kuolema

Presidentin valitsemiseen on ryhdyttävä uudelleen niin pian kuin mahdollista, jos:

1) säädetyssä järjestyksessä asetettu ehdokas tulee pysyvästi estyneeksi tai kuolee ennen ensimmäisen vaalin vaalitoimituksen päättymistä;

2) toisessa vaalissa oleva ehdokas tulee pysyvästi estyneeksi tai kuolee ennen toisen vaalin vaalitoimituksen päättymistä; taikka

3) presidentiksi valittu tulee pysyvästi es-

tyneeksi tai kuolee ennen kuin hän on ryhtynyt toimeensa.

Valtioneuvosto määrää vaalipäivän sen mukaisesti kuin 127 §:n 3 momentissa säädetään.

Oikeusministeriön on kiireellisesti ilmoitettava valtioneuvoston päätöksestä ulkoasiainministeriölle, vaalipiirilautakunnille ja Väestörekisterikeskukselle, joiden on huolehdittava siitä, että tieto välitetään edelleen muille vaaliviranomaisille. Vaaliviranomaisten on keskeytettävä valmistavat toimenpiteet vaalia varten. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet valtioneuvoston päätöksestä aiheutuvista viranomaisten toimenpiteistä.

Ehdokkaan asettamisesta ja ehdokashakemuksen jättämisestä tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa on voimassa, mitä 129—134 §:ssä säädetään. Ehdokasta, jonka puolue tai valitsijayhdistys oli aikaisemmin säädetyssä järjestyksessä asettanut, pidetään kuitenkin ilman uutta hakemusta edelleen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaana, jollei puolue tai valitsijayhdistys ole peruuttanut aikaisempaa hakemustaan tai ehdokkaaksi asetettu 133 tai 134 §:ssä tarkoitettua suostumustaan. Hakemuksen tai suostumuksen peruutus on tehtävä Helsingin vaalipiirilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

11 luku

Kunnallisvaalit

Kunnallisvaalien ajankohta

144 §

Vaalipäivä

Kunnallisvaalien vaalipäivä on lokakuun neljäs sunnuntai.

Ehdokasasettelu kunnallisvaaleissa

145 §

Valittavien valtuutettujen määrästä kuuluttaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on kuulutettava, montako valtuutettua kunnassa valitaan. Kuulutus on viipymättä julkaistava

sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi ja pantava nähtäväksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettun kuulutuksen yhteydessä.

146 §

Oikeus asettaa ehdokkaita

Kunnallisvaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastaavalla tavalla muodostaa yhteislistata.

147 §

Ehdokkaiden enimmäismäärä

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa kussakin kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä ehdokkaita.

148 §

Kielto olla ehdokkaana useammalla listalla

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

149 §

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen

Puolueen ehdokkaat asettaa puolueen kunnan keskusvaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä kunnassa edustava yhdistys.

150 §

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi kunnallisvaaleja varten tarvitaan vähintään kymmenen äänioikeutettua kunnan asukasta. Kunnan asukasluvun

vähäisyyden johdosta oikeusministeriö voi määrätä, että valitsijayhdistyksen saa perustaa pienempikin määrä äänioikeutettuja kunnan asukkaita. Valitsijayhdistyksen perustajia on kuitenkin oltava vähintään kolme. Ministeriön päätös on julkaistava Suomen säädöskokoelmassa viimeistään vaalivuoden toukokuun aikana.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä kunnallisvaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen;
- 3) jokaisen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisessa kunnassa äänioikeutettu;

5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, kunnan keskusvaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus kunnallisvaaleissa

151 §

Vaaliasiamiehet

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneitten valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa

tarkoitettun hakemuksen, ilmoituksen tai oikeuden tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvin osin voimassa hänen varamiehestään.

152 §

Ehdokashakemuksen jättäminen

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

153 §

Puolueen ehdokashakemus

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen; Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;

2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutustoimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;

3) puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiin-tyy, edustaa puolueen henkilöjäseniä kunnassa; ja

4) puoluetta edustavan yhdistyksen antama ilmoitus puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimestä ja yhteystiedoista sekä yhdistyksen puolueen vaaliasiamiehelle ja hänen varamiehelleen antama valtakirja.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikel- poisia.

154 §

Ilmoitus vaaliliitosta

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

155 §

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 153 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi; ja

3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

156 §

Ilmoitus yhteislistasta

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoituksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehen nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana ”yhteislistasta”. Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävästi tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen voi aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jonka käyttämiseen yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolerekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Täydentävät säännökset

157 §

Valtuutettujen valitseminen vaaleja toimittamatta

Jos vaaleja varten hyväksyttyjä ehdokkaita on yhtä paljon kuin valittavia valtuutettuja, ei vaaleja toimiteta, vaan kunnan keskusvaalilautakunta julistaa lokakuun neljäntenä sunnuntaina pidettävässä kokouksessa, että valtuutetuiksi on valittu hyväksytyt ehdokkaat. Jos ehdokkaita on yhteensä vähemmän kuin vaaleissa on valittava valtuutettuja, valtuutettujen lukumäärä jää toistaiseksi vajaaksi.

Puolueella ja valitsijayhdistyksellä on oikeus asettaa 1 momentissa tarkoitettua tapausta varten ehdokkaalle varaehdokas, josta on voimassa, mitä tässä laissa säädetään ehdokkaasta.

Varavaltuutetuiksi määrätään 2 momentissa tarkoitetut varaehdokkaat. Tarvittaessa kutsutaan varavaltuutettuja valtuutetuiksi siten, että asianomaisen valtuutetun sijaan tulee hänen varavaltuutettunsa tai, jollei varavaltuutettua ole, samasta vaaliliittoon kuulumattomasta puolueesta tai vaaliliitosta taikka yhteislistasta muu varavaltuutettu puolueen vaaliasiamiehen tai vaaliliiton osalta puolueiden vaaliasiamiesten yhteisesti taikka yhteislistan vaaliasiamiehen ilmoittamassa järjestyksessä. Jos varavaltuutettujen järjestystä ei ole ilmoitettu kunnan keskusvaalilautakunnalle ennen 1 momentissa tarkoitettua kokouksen alkua, keskusvaalilautakunta määrää järjestyksen.

158 §

Täydennysvaalit

Jos valtuutettujen luku vaalikauden aikana

jää alle kolmen neljänneksen säädetyssä määräst, valtuuston puheenjohtajan on saatettava asia oikeusministeriön tietoon. Ministeriö voi tällöin määrätä toimitettaviksi täydennysvaalit määräten samalla, montako valtuutettua täydennysvaaleissa valitaan. Täydennysvaaleista on soveltuvin osin voimassa, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. Ennakkoäänestys toimitetaan kuitenkin vain kunnassa, jonka valtuutettujen valitsemiseksi täydennysvaalit toimitetaan.

159 §

Uusi aika vaaleja varten

Jos valtuutettujen vaaleja tai niihin kuuluvia toimenpiteitä ei jostakin syystä voida toimittaa tässä laissa säädettyinä aikoina taikka jos valittuja ehdokkaita vaalien tulosta määrättäessä tai 157 §:n 1 momentin mukaan valituiksi julistettuja ehdokkaita mainitussa lainkohdassa tarkoitettuna aikana on yhteensä vähemmän kuin vaaleissa on valittava valtuutettuja, oikeusministeriö voi valtuuston esityksestä määrätä uuden ajan vaaleja varten. Jollei vaaleja ole toimitettu ennen vaalikauden loppua, valtuutetut ja varavaltuutetut, joiden toimikausi silloin päättyisi, pysyvät toimissaan, kunnes uutena aikana toimitettujen vaalien tulos on julkaistu. Vaaleista on soveltuvin osin voimassa, mitä uusittavista vaaleista säädetään.

12 luku

Europarlamenttivaalit*Europarlamenttivaalien ajankohta*

160 §

Vaalipäivä

Europarlamenttivaalit toimitetaan joka viides vuosi.

Europarlamenttivaalien vaalipäivä on sinä sunnuntaina, joka sattuu Euroopan unionin neuvoston päättämään nelipäiväiseen torstaista sunnuntaihin kestäväään ajanjaksoon kesäkuussa. Jos vaaleja ei voida unionin jäsenvaltioissa järjestää mainitun ajanjakson kuluessa, Euroopan unionin neuvosto määrää vaalipäivän äänestystä varten toisen ajanjakson, jolloin vaalipäivä on tähän ajanjaksoon sattuva sunnuntai.

Äänioikeuden käyttäminen

161 §

Kielto äänestää useammin kuin kerran

Samoissa europarlamenttivaaleissa kukaan ei saa äänestää useammassa kuin yhdessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

162 §

Väestörekisterikeskuksen ilmoitusvelvollisuus

Väestörekisterikeskuksen on heti 18 §:n 5 momentissa säädetyssä määräajan päätyttyä ilmoitettava Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen kotivaltion viranomaiselle ne kyseisen jäsenvaltion äänioikeutetut kansalaiset, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa käyttää äänioikeuttaan Suomessa.

Valittavien jäsenten määrä ja vaalikelpoisuus

163 §

Jäsenten määrä ja toimikausi

Suomesta valitaan viiden vuoden pituiseksi toimikaudeksi 16 jäsentä Euroopan parlamenttiin.

Euroopan yhteisöjen vaalilainsäädännön mukaisesti jäsenen toimikausi alkaa, kun Euroopan parlamentin ensimmäinen vaalien jälkeinen kokous on avattu ja jäsenten valtakirjat hyväksytty, sekä päättyy, kun seuraavien europarlamenttivaalien jälkeinen ensimmäinen parlamentin kokous avataan.

164 §

Vaalikelpoisuus sekä jäsenyyden esteenä olevat virat ja toimet

Suomen kansalaisten vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa on voimassa, mitä vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa säädetään. Suomessa äänioikeutettu Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen on vaalikelpoinen Suomessa toimitettavissa europarlamenttivaaleissa, jollei hän ole menettänyt vaalikelpoisuuttaan europarlamenttivaaleissa kotivaltiossaan.

Euroopan parlamentin jäsenenä ei voi olla:

- 1) valtioneuvoston jäsen;
- 2) Euroopan komission jäsen;
- 3) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomari, julkisasiamies tai kirjaaja;
- 4) Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen;

5) Euroopan hiili- ja teräsyhteisön neuvoo-antavan komitean taikka Euroopan yhteisön tai Euroopan atomienergiayhteisön talous- ja sosiaalikomitean jäsen;

6) alueiden komitean jäsen;

7) Euroopan hiili- ja teräsyhteisön, Euroopan yhteisön tai Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen nojalla asetetun yhteisön varoja hoitavan tai pysyvää välitöntä hallinnollista tehtävää hoitavan komitean tai muun toimielimen jäsen;

8) Euroopan investointipankin johtokunnan tai hallintoneuvoston jäsen taikka Euroopan investointipankin henkilöstöön kuuluva;

9) Euroopan yhteisön toimielimen tai sen yhteydessä olevan erityistoimielimen palveluksessa oleva virkamies tai henkilökuntaan kuuluva;

10) sellainen viran tai toimen haltija, joka perustuslain mukaan ei voi olla kansanedustajana.

Jos Euroopan parlamentin jäseneksi Suomesta valittu henkilö menettää vaalikelpoisuutensa taikka jos hänet nimitetään tai valitaan johonkin 2 momentissa mainituista viroista tai toimista, lakkaa hänen toimensa Euroopan parlamentin jäsenenä.

Ehdokasasettelu europarlamenttivaaleissa

165 §

Oikeus asettaa ehdokkaita

Europarlamenttivaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastaavalla tavalla muodostaa yhteislistata.

Asetetut ehdokkaat ovat ehdokkaina koko maassa.

166 §

Ehdokkaiden enimmäismäärä

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla saa olla enintään 20 ehdokasta.

167 §

Kielto olla ehdokkaana useammalla listalla

Samoissa europarlamenttivaaleissa kukaan ei saa olla ehdokkaana useammassa kuin yhdessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

168 §

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen

Puolueen ehdokkaat asetetaan puolueen jäsenten kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet turvaavalla tavalla siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään.

169 §

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi europarlamenttivaaleja varten tarvitaan vähintään 2 000 äänioikeutettua henkilöä.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

1) maininta siitä, mitkä europarlamenttivaalit ovat kyseessä;

2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta;

3) jokaisen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;

4) jokaisen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa äänioikeutettu;

5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, Helsingin vaalipiirilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus europarlamenttivaaleissa

170 §

Vaaliasiamiehet

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneitten valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla vaalipiirilautakunnan eikä kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikeisuuden tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan ja valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehestä, on soveltuvien osin voimassa hänen varamiehestään.

Puolueen on viimeistään 48. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava Helsingin vaalipiirilautakunnalle puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

171 §

Ehdokashakemuksen jättäminen

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus Helsingin vaalipiirilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

172 §

Puolueen ehdokashakemus

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asete-

taan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;

2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan Euroopan parlamentin jäsenen toimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;

3) kunkin ehdokkaaksi asetetun Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen antama vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi samoissa vaaleissa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, sekä ilmoitus siitä, mikä on hänen asuinpaikkansa Suomessa, minkä Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen hän on ja missä vaalipiirissä tai kunnassa hänet viimeksi on kotivaltiossaan otettu europarlamenttivaalien vaaliluetteloon; ja

4) jokaisesta ehdokkaaksi asetetusta 3 kohdassa tarkoitetusta Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisesta kotivaltion viranomaisen antama todistus, josta ilmenee, että ehdokkaaksi asetettu ei ole menettänyt kotivaltiossaan vaalikelpoisuutta europarlamenttivaaleissa tai että tällainen vaalikelpoisuuden menettäminen ei ole asianomaisen viranomaisen tiedossa.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

173 §

Ilmoitus vaaliliitosta

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus Helsingin vaalipiirilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

174 §

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 172 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;

2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan Euroopan parlamentin jäsenen toimi sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa vaaleissa suostunut puolueen ehdokkaaksi;

3) ehdokkaaksi asetetun Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen antama vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi samoissa vaaleissa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, sekä ilmoitus siitä, mikä on hänen asuinpaikkansa Suomessa, minkä Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen hän on ja missä vaalipiirissä tai kunnassa hänet viimeksi on kotivaltiossaan otettu europarlamenttivaalien vaaliluetteloon; ja

4) ehdokkaaksi asetetusta 3 kohdassa tarkoitetusta Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisesta kotivaltion viranomaisen antama todistus, josta ilmenee, että ehdokkaaksi asetettu ei ole menettänyt kotivaltiossaan vaalikelpoisuutta europarlamenttivaaleissa tai että tällainen vaalikelpoisuuden menettäminen ei ole asianomaisen viranomaisen tiedossa; sekä

5) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

175 §

Ilmoitus yhteislistasta

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoituksen allekirjoittavat yhteislistan muo-

dostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehen nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana ”yhteislista”. Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävästi tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen voi aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jonka käyttämiseen yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolerekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Eräät ehdokasasetteluun liittyvät viranomaistehtävät

176 §

Ilmoitus kaksoisehdokkuudesta

Jos Väestörekisterikeskus on saanut Euroopan unionin muun jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että Suomessa vaalikelpoinen henkilö on asetettu kyseisessä valtiossa ehdokkaaksi samoissa vaaleissa, sen on viipymättä annettava ilmoitus tiedoksi Helsingin vaalipiirilautakunnalle.

177 §

Ehdokkaina olevista Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisista ilmoittaminen

Helsingin vaalipiirilautakunnan on viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmien laatimisen jälkeen ilmoitettava Väestörekisterikeskukselle kaikki ehdokaslistojen yhdistelmään otetut Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaiset. Väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä tieto ehdokaslistojen yhdistelmään ottamisesta kunkin tällaisen ehdokkaan kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle.

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

178 §

Vaalipiireissä annetut äänet

Vaalipiirilautakunta vahvistaa 3. päivänä

vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto tai yhteislista yhteensä ovat vaaleissa saaneet vaalipiirissä, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsingin vaalipiirilautakunnalle.

179 §

Vaalien tuloksen vahvistaminen

Saatuaan 178 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikilta vaalipiirilautakunnilta Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa viipymättä vaalien tuloksen noudattaen soveltuvien osin, mitä vertauslukujen laskemisesta, arvan käytöstä ja vaalien tuloksen määräämisestä 88—91 §:ssä säädetään.

180 §

Tietojen antaminen julkisuuteen

Ääntenlaskentaa koskevia tietoja ei saa vaalipäivänä antaa julkisuuteen ennen kello 22:ta.

181 §

Vaalien tuloksen julkaiseminen

Helsingin vaalipiirilautakunnan on heti ilmoitettava oikeusministeriölle vaalien tulos ja annettava tuloksesta kuulutus, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

182 §

Euroopan parlamentin jäsenen valtakirjan kaava

Vahvistettuaan vaalien tuloksen Helsingin vaalipiirilautakunnan on viipymättä laadittava ja kullekin valitulle toimitettava valtakirja, joka kuuluu seuraavasti:

”Europarlamenttivaaleissa, jotka toimitettiin . . . päivänä . . . kuuta . . . , on . . . asuva — — valittu olemaan Euroopan parlamentin jäsenenä parlamentin seuraavan kokouksen alusta lukien, kunnes seuraavien europarlamenttivaalien jälkeinen ensimmäinen parlamentin kokous alkaa.

Tämä todistus on parlamentin jäsenen valtakirjana.”

Paikka ja aika.

Jos jäsenen paikka on joutunut avoimeksi, Helsingin vaalipiirilautakunta antaa valtakirjan sille, joka tulee hänen tilalleen. Tässä tapauksessa valtakirja kuuluu seuraavasti:

”Koska sen jälkeen, kun — — on valittu . . . päivänä . . . kuuta . . . Suomessa toimitetuissa europarlamenttivaaleissa olemaan Euroopan parlamentin jäsenenä, jäsenen paikka on hänen jälkeensä tullut avoimeksi, tulee vaalilain mukaan . . . asuva — — hänen sijaansa Euroopan parlamentin jäseneksi.

Tämä todistus on Euroopan parlamentin jäsenen valtakirjana.”

Paikka ja aika.

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Täydentävät säännökset

183 §

Kielto hakea muutosta puolueen päätökseen

Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta puolueen tai sen piiri-, perus- tai muun järjestön päätökseen, joka koskee ehdokkaiden asettamista vaaleihin siihen liittyvine menettelyineen tai ehdokashakemusta.

184 §

Vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Vaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan ja vaalipiirilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään ehdokkaiden numeroiden määräämistä, äänestyslippujen järjestämistä tai laskemista taikka vaalien tuloksen määräämistä varten, puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamalla henkilöillä on oikeus olla läsnä. Sama oikeus on vaaleja

tarkkailevalla oikeusministeriötä edustavalla taikka sen valtuuttamalla henkilöllä.

185 §

Vaaliviranomaisen rikosoikeudellinen vastuu

Jos vaalipiirilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

186 §

Rikokset vaaleissa

Rangaistus vaalirikoksesta, vaalilahjonnasta, vilpillisestä äänestämisestä ja vaalituloksen vääristämisestä säädetään rikoslain 14 luvun 1—4 §:ssä.

187 §

Otteen tai jäljennöksen antaminen

Jos tässä laissa tarkoitettusta asiakirjasta annetaan ote tai jäljennös muulle kuin sille, jota asiakirja koskee, taikka tässä laissa tarkoitettuja tai siitä johtuvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, siitä on jätettävä henkilötunnuksen yksilönumero ja tarkistusmerkki pois. Tietojen massaluvutuksesta säädetään erikseen.

188 §

Kustannusten jako

Oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin ja valtakunnallisen ehdokasrekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien kustannuksista;

2) ilmoituskorttien, äänestyslippujen, vaalikuorten, lähetekirjeiden, lähetekuorten, äänestäjistä pidettävien luetteloiden, vaali-pöytäkirjojen ja vaaliluetteloiden sekä vaali-leimasinten, sinetöimisvälineiden ja vaaliuurnien valmistamis- ja lähettämiskustannuksista;

3) kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden sekä Suomen edus-

tustojen ja suomalaisten laivojen vaalitoimitsijoiden menoista;

4) vaalipiirilautakuntien menoista.

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja kotiaänestyksen vaalitoimitsijoiden muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista menoista. Europarlamenttivaaleissa nämä menot suoritetaan kuitenkin valtion varoista. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset perusteista, joiden mukaan nämä menot korvataan.

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

189 §

Määräpäivän siirtyminen

Jos vaalipäivä sattuu uudenvuodenaatoksi tai -päiväksi, loppiaiseksi, ensimmäiseksi pääsiäispäiväksi, vapunaatoksi tai -päiväksi, helluntaipäiväksi, itsenäisyyspäiväksi taikka jouluaatoksi tai ensimmäiseksi tai toiseksi joulupäiväksi, vaalipäivän äänestys järjestetään seuraavana sunnuntaina.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Oikeusministeriöllä on tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi, jos vaalit on valituksen johdosta määrätty uusittaviksi tai jos on määrätty toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit tai valtuutettujen täydennysvaalit taikka jos presidentinvaali on määrätty aloitettavaksi uudelleen tai valtuutettujen vaalit toimitettaviksi uutena aikana.

190 §

Vammaisten kuljetuspalvelut

Vammaisten äänestäjien kuljetuksesta äänestys- tai ennakkoäänestyspaikalle on voimassa, mitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista anne-

tussa laissa (380/1987) säädetään kuljetuspalveluista.

191 §

Jäsenjärjestösuhteessa olevat puolueet

Jos jotkin oikeusministeriössä pidettävään puolerekisteriin merkityistä puolueista ovat toisiinsa sellaisessa suhteessa kuin puoluelain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetaan, niitä pidetään tätä lakia sovellettaessa yhtenä puolueena.

192 §

Rekisterihallinnon paikallisviranomaisen Ahvenanmaan maakunnassa

Ahvenanmaan maakunnassa hoitaa maistraatille tämän lain mukaan eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa kuuluvat tehtävät rekisterihallinnon paikallisviranomaisena lääninhallitus.

193 §

Kaavat

Oikeusministeriö vahvistaa tarvittavat kaavat vaaleissa käytettävälle asiakirjoille ja lomakkeille sekä antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon muodosta.

194 §

Ehdokasasettelun aikataulu poikkeuksellisena aikana toimitettavissa vaaleissa

Tasavallan presidentin määrättyä toimitettavaksi ennenaikaiset eduskuntavaalit vaalien ehdokasasettelussa ja siihen liittyvissä viranomaistehtävissä noudatetaan tässä laissa 48., 40., 34., 32., ja 31. päiväksi ennen vaalipäivää säädettyjen määräpäivien sijasta vastavasti määräpäiviä 39., 31., 27., 24. ja 23. päivää ennen vaalipäivää.

Jos on ryhdyttävä toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi sen johdosta, että presidentti, presidentiksi valittu tai presidenttiehdokas on tullut pysyvästi estyneeksi tai kuollut, valtioneuvoston 127 §:n 3 momen-

tissa tarkoitettussa päätöksessä säädetään ehdokasasettelusta ja siihen liittyvien viranomaistehtävien aikataulusta.

195 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän lain soveltamisesta antaa tarvittaessa oikeusministeriö.

14 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

196 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä loka-kuuta 1998.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annettu laki (391/1969);

2) tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annettu laki (1076/1991);

3) 12 päivänä toukokuuta 1972 annettu kunnallisvaalilaki (361/1972); sekä

4) Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (272/1995).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

197 §

Siirtymäsäännökset

Jos vaalit tai neuvoa-antava kansanäänestys toimitetaan ennen kuin 90 päivää on kulunut tämän lain voimaantulosta, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Eduskuntavaaleissa, jotka toimitetaan 21 päivänä maaliskuuta 1999 tai tätä aikaisemmin, sekä presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa, jotka toimitetaan ennen tässä tarkoitettuja eduskuntavaaleja ensiksi seuraavia eduskuntavaaleja, sovelletaan kuitenkin tämän lain 5 §:ssä säädetyn vaalipiiri- jaon sijasta kansanedustajain vaaleista annetun lain 1 §:ssä säädettyä vaalipiirijakoa.

1970

N:o 714

Kansanedustajain vaaleista annetun lain 3 §:n nojalla asetetun vaalipiirin keskuslautakunnan toimikausi jatkuu, kunnes vaalipiirilautakunta 11 §:n mukaisesti on asetettu. Valtuuston toimikaudekseen kunnallisvaalilain 4 §:n nojalla asettama kunnan keskusvaalilautakunta toimii 13 §:ssä tarkoitettuna

kunnan keskusvaalilautakuntana toimikautensa loppuun.

Muussa laissa tai asetuksessa olevan viittauksen tällä lailla kumottuihin lakeihin katsotaan lain voimaantulon jälkeen tarkoittavan viittausta tähän lakiin.

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 715

Laki**menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1998

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä 26 päivänä kesäkuuta 1987 annetun lain (571/1987) 3, 4, 6, 8 ja 9 §, sellaisena kuin niistä on 4 § laissa 1646/1995, seuraavasti:

3 §

Valtiollisten vaalien vaaliviranomaiset ovat äänestysviranomaisina kansanäänestyksessä.

Jos kansanäänestys toimitetaan vaaleista erillisenä, vaalipiirilautakuntana toimii kuskakin vaalipiirissä eduskuntavaaleja varten viimeksi asetettu vaalipiirilautakunta.

4 §

Vaalien yhteydessä toimitettavassa kansanäänestyksessä käytetään vaaleja varten perustettavaa äänioikeusrekisteriä.

Vaaleista erillisenä toimitettavaa kansanäänestystä varten perustetaan äänestysoikeutetuista henkilöistä äänestysoikeusrekisteri, josta on voimassa, mitä vaalilaissa (714/1998) säädetään eduskuntavaaleja varten perustetusta äänioikeusrekisteristä.

6 §

Vaalipiirilautakunnan tulee heti äänestyksen tuloksen vahvistettuaan antaa tuloksesta tieto Helsingin kaupungin vaalipiirilautakunnalle, lääninhallitukselle ja vaalipiirin kuntien keskusvaalilautakunnille.

Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa äänestyksen tuloksen koko maassa ja ilmoittaa sen oikeusministeriölle, jonka tulee jul-

kaista äänestyksen tulos Suomen säädöskoelmassa.

Vaalipiirilautakunnan tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

8 §

Vaalien yhteydessä toimitettavasta kansanäänestyksestä aiheutuneista kustannuksista on voimassa, mitä vaalilain 188 §:ssä säädetään.

Jos kansanäänestys toimitetaan vaaleista erillisenä, suoritetaan sen lisäksi, mitä vaalilain 188 §:ssä säädetään, kansanäänestyksen toimittamisesta aiheutuneet kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien menot valtion varoista. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset perusteista, joiden mukaan menot korvataan.

9 §

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään tai sen nojalla määrätään taikka kansanäänestyksen toimeenpanoa koskevassa laissa säädetään, noudatetaan kansanäänestyksessä soveltuvien osin vaalilakia.

1972

N:o 715

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 1998.

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin 90 päivää on kulunut lain voimaantulosta, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 716

Laki

neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1998

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetun lain (656/1990) 2 §:n 2 momentti, 5, 7, 8 ja 11 §, 12 §:n 1 momentin 2 kohta, 16 §:n 2 momentti, 17 ja 18 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 §, 16 §:n 2 momentti ja 18 § laissa 1649/1995, seuraavasti:

2 §

Äänestys toimitetaan äänestysalueittain noudattaen vaalilain (714/1998) 8 §:n nojalla viimeksi määrättyä äänestysaluejakoa. Valtuusto voi kuitenkin päättää, että useammalla äänestysalueella on yhteinen äänestyspaikka.

5 §

Äänestysviranomaisina kansanäänestyksessä ovat vaalilain 13 §:ssä tarkoitettu kunnan keskusvaalilautakunta sekä äänestyslautakunnat. Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen äänestystä asetettava kutakin 2 §:ssä tarkoitettua äänestysaluetta tai, jos useammalla äänestysalueella on yhteinen äänestyspaikka, kutakin tällaista useamman äänestysalueen äänestyspaikkaa varten äänestyslautakunta noudattaen soveltuvin osin, mitä vaalilain 15 §:ssä säädetään vaalilautakuntien asettamisesta.

7 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava kansanäänestyksen aihe ja ajankohta,

äänestysalueiden äänestyspaikat, äänestyksessä noudatettava menettely sekä äänestyksen kohteena olevat vaihtoehdot hyvissä ajoin ennen äänestystä yleisesti tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi. Kunnanhallituksen on viivytyksettä ilmoitettava oikeusministeriölle kansanäänestyksen toimittamisesta. Muutoin on kansanäänestykseen liittyvästä tiedottamisesta voimassa, mitä kuntalain 29 §:n 1 momentissa säädetään.

8 §

Kansanäänestystä varten kunnan keskusvaalilautakunta perustaa äänestysoikeutetuista henkilöistä äänestysoikeusrekisterin, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä vaalilain 18 §:ssä säädetään äänioikeusrekisteristä.

Kunnanhallituksen on viimeistään 55. päivänä ennen äänestyspäivää ilmoitettava Väestörekisterikeskukselle kansanäänestyksen toimittamisesta ja siitä, haluaako se äänestysoikeusrekisteriin otettavat tiedot käyttöönsä konekielisinä vai paperitulosteina. Paperitulosteista on soveltuvin osin voimassa, mitä vaalilain 71 §:ssä säädetään vaaliluetteloista.

N:o 716

Väestörekisterikeskuksen on viimeistään 30. päivänä ennen äänestyspäivää toimitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle äänestys-oikeusrekisteriin otettavat tiedot.

11 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan kokouksessa, jossa kirjeäänestyksessä annettuja ääniä lasketaan, on vaalikuorista otetut äänestysliput leimattava vaalileimasimella.

12 §

Äänestyslippu on mitätön:

2) jos vaalikuoreissa on sellainen puutteellisuus tai merkintä, että äänestys olisi vaalilain 63 §:n 2 momentin 1—3 kohdan mukaan ollut jätettävä huomioon ottamatta;

16 §

Kunnan keskusvaalilautakunta määrää tavan, jolla vaalilautakunnissa sinetöidään

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1998

kunnan keskusvaalilautakunnalle toimitettavat lähetykset ja hankkii tarvittavat sinetöimisvälineet.

17 §

Kunnallisesta kansanäänestyksestä aiheutuneet kustannukset suoritetaan kunnan varoista.

18 §

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kansanäänestyksessä noudatetaan soveltuvin osin vaalilakia. Mitä vaalilain 189 §:ssä säädetään, ei kuitenkaan koske määräaikaa, joka 10 §:n 2 momentissa säädetään kirjeäänestysasiakirjojen palauttamiselle.

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 1998.

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin 90 päivää on kulunut lain voimaantulosta, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*